

తపస్విదేవిగుణలు

2717

"హరగోపం"

3-
76

01

శ్రీ వేమన గ్రంథాలయము

స్థాపితం 1988

రిజిష్టరు 1986

తే ల ప్రో లు, (కృష్ణాజిల్లా)

గ్రంథ నామము పూర్వపురుషులు

గ్రంథము నంబరు 2717

తెలుగు పాట విభజన నంబరు 376

గ్రంథ ద్వారా గ్రంథాలయము

గ్రామము

TPSD101B103 | 2717
త ప్ప డ డు గు లు
(న వ ల)

★

ర చ న :

‘హ ర గో పా ల్’

★

క వి తా ప బ్లి కే షన్స్
గోపువారిస్ట్రీట్ - విజయవాడ-2

కవితా ప్రచురణ
ప్రథమ ముద్రణ
అక్టోబరు 1961

★

వెల : 1-50

★

హక్కులు రచయితవి

★

ముద్రణ :
శ్రీ శారదా ప్రెస్,
విజయవాడ - 2

★

సంపాదకులు:
నెప్పలై త్రివిక్రమరావు

ఇతి వృత్తము

ప్రతివారు పరిస్థితుల ప్రభామువల్ల అనేక తప్పుడడుగులు వేస్తునే వుంటారు. అవి తెలిసివేసినా తెలియకవేసినా కలిగే కష్టనష్టాలకు బాధ్యులు వారే కాగలరు. మంచిపని చేస్తే మంచిఫలితాన్ని పొందినట్లే, చెడ్డపని చేస్తే చెడ్డఫలితాన్ని పొందకతప్పదు. దీనినుంచి పూర్తిగా తప్పించుకోలేరు. కాలు జారితే తీసుకోగలిగినట్లు నోరు జారితే తీసుకోలేనట్లే, చేసిన తప్పులనన్నీ దిద్దుకోలేక పోవచ్చు. వాటి ఫలితాలనుంచి రక్షించుకోలేక పోవచ్చు.

ఎదుటివారి హృదయాన్ని తెలుసుకోకుండా చనువిచ్చి ఒకరూ, తమ మనస్సును నిగ్రహించుకోలేక ఒకరూ, అందరినీ అమాయకంగా నమ్మి ఒకరూ, అందరకూ మంచివారమౌదామని ప్రయత్నించి ఒకరూ తప్పుడడుగులు వెయ్యగా ఏర్పడిన క్లిష్ట పరిస్థితులలో చిక్కుకున్న భిన్న ప్రవృత్తులుగల వ్యక్తుల జీవిత వరవడే యీ సవల.

— ర చ యి త.

9

కవిరా ప్రచురణ

“తప్పుడుగులు”

ఆరోజు తలుచుకుంటే, ఇప్పటికీ నావల్పు జలదరిస్తుంది. మామయ్యకు సుస్తీగా ఉండంటే, ఏదో మామూలు జ్వరమే అయివుంటుంది. అదే నిమ్మళిస్తుందిలే అని ధైర్యంగానే ఉన్నాను. కానీ, మళ్ళీ టెలిగ్రాము వచ్చేసరికి నాకు ధైర్యం చిక్కబట్టలేదు. హైదరాబాద్ లా కాలేజీలో ఉన్న నేను రైక్కలు కట్టుకుని ఎగిరినాలాను మామయ్య మంచందగ్గర. మామయ్యకు స్పృహలేదు. లీల, అత్తయ్య, కంట తడిపెట్టుకుంటూ ప్రక్కనే నిలుచుని ఉన్నారు. డాక్టర్ ఒక ఇంజక్షన్ ఇచ్చి, అయిదు నిమిషాల తరువాత నాడి చూచి. నావైపు చూచి పెదవి విరిచాడు. నా గుండె గుభేల్మంది. డాక్టర్ గాన్ని వీధిగుమ్మంవరకు నాగనంపాను. డాక్టరు వెనుకకు తిరిగి, “ఈ రాత్రి గడుస్తుందని నాకు నమ్మకంలేదు. జాగ్రత్త!” అన్నారు. నాకు ఏమనాలో బోధపడలేదు. డాక్టర్ గారు రెండుచేతులు పట్టుకుని “ఓ!! రాత్రి గడవడం కష్టమేనా?” అన్నాను గడ్డకస్వరంతో. నా మాటలకు డాక్టర్ నా వీపును ఆప్యాయంగా తట్టతూ! “మిష్టర్ ఆనంద్! డాక్టర్ రోగానికి మందు నివ్వగలడుగాని ఆయుర్దాయానికి మందు నివ్వలేడు. ఎల్లా జరుగవలసింది అల్లా జరుగక తప్పదు. ధైర్యంగా ఉండి ఆ ఆడవాళ్ళకు ధైర్యం చెప్పు” అని తన కానుమైన ఆ చీకట్లో నిష్క్రమించాడు డాక్టర్. ఆ కాసు ఆ చీకట్లో అదృశ్యమయ్యేవరకు అలా చూస్తూనే వుండిపోయాను. కండ్లవెంట

కాసుతున్న వేడి కన్నీళ్ళను జేబురుమాలుతో తుడుచు
 కున్నాను. నా హృదయం విచారంతోటి బరు వెక్కిపోయింది.
 ఏం చెయ్యడానికి పాలుపోవడంలేదు. తెల్లవారితే మహా
 శివరాత్రి. మహా పర్వదినం. ఆ రోజున అశువులు బాసిన
 వానికి కైలాసం వస్తుందంటారు. డాక్టర్ మామయ్య కైలా
 నానికి వెళ్ళక తప్పదన్నారు. రేపటినుంచి యింక మామయ్య
 లేడు, ఉండడు, ఇకరమ్మన్నా రాడు. నా మనసులో నేను
 ఎంతసేనో ఏడ్చాను. ఛీ! ఏమిటి? తప్పుడు ఆలోచన?
 మామయ్యకు గట్టిగా పట్టుపట్టి, లెక్కపెట్టి ఏభైయేళ్ళు నింప
 లేదు. ఏమో! డాక్టర్ పొగబడి ఉండవచ్చు. ఎన్నో
 నోములు వ్రతాలునోచిన మల్లమ్మ అత్తయ్యకా అంతకష్టము!
 పతివ్రతలు పోయిన భర్తప్రాణాలనే మరల రప్పించారు.
 మల్లమ్మ అత్తయ్య మాత్ర మేమితక్కువ! అత్తయ్యకు మామ
 య్యకు జ్ఞానం తెలియని రోజులలో పెళ్ళి జరిగిందని అంతా
 చెప్పుకునేవారు. అత్తయ్యకు ఆరేళ్ళయితే మామయ్యకు
 పన్నిండేళ్ళు. ఇప్పటికి షుమారు ముప్పైఏళ్ళక్రితం మాట
 రాత్రులగ్గం అవడంవల్ల పెళ్ళిలో అత్తయ్య నిద్రవచ్చి
 మామయ్య వళ్ళోనే నిద్రపోయిందిట. ఆ తరువాత మామయ్య
 తన అత్తారింటికి వెళ్ళినప్పుడు అత్తయ్యను ఎత్తుకుని ఆడించే
 వాడట. ఏమిటో! ఆరోజులే వేరు, ఆవేడుకలే వేరు. అప్పటికి
 ఇప్పటికి ఏమీ పోలికలేదు. ఎంతో మార్పు వచ్చింది.
 అత్తయ్య పదునాలువ ఏటనే అత్తారింటికి వచ్చింది. అప్పటికి
 మామయ్య తన ఆస్తి వ్యవహారాలు తనే చూచుకోవడం
 ప్రారంభించాడు. అత్తయ్య అడుగు పెట్టగానే ఆ ఇంటికి

కొత్త శోభ వచ్చింది. అంతవరకు ఆ ఇంట్లో దీపం పెట్టేవారై నా
 లేకపోయాడు. పాడుపడ్డకోటలా తయారైంది. ఆ తరువాత
 మామయ్య ఆ ఇంటిని బాగుచేయించి రంగువేయించాడు.
 ఇల్లా కొన్నాళ్ళు గడిచిన తరువాత “అన్నీ ఉన్న మనకు
 అల్లరిచేసే పాపాయి లేదే” అని ఎంతో బాధపడేవారు. చివ
 రకు బెంగపెట్టుకున్నారు కూడా! ఇక మామయ్య చెయ్యని
 దానగలేదు, ఆత్మయ్య నొయ్యని నోములేదు. చివరకు ఎల్లా
 గయితేనేం వాళ్ళు కోరుకున్న అల్లరి సిసిగ్రద్ యీ లీల
 పుట్టుకొచ్చింది. అది పుట్టడమే పెద్దగోల చేస్తూపుట్టింది.
 అంతేనా! ఉగ్గుపెట్టుదామంటే ఉగ్గుతాగేదా? పాలు పట్టుదా
 మంటే పాలుతాగేదా? పాకడం వచ్చిన తరువాత దాన్ని
 పట్టుకోవడమే కష్టమయింది. క్రింద కూర్చోపెట్టితే గ్లాసులు
 చెంబులు గిరవాటు వేసేది. నూనెగిన్నెను నేతిగిన్నెను బోర్లం
 చేసి. “ఏమిటే ఇది?” అని ఆత్మయ్య అంటే కొట్టిపట్టేవడిచ్చి,
 మామయ్యచేత తిట్టించేది. ఇదికాదని ఆత్మయ్య మంచంమీద
 కూర్చోబెడితే దానిమీదనుంచి సనికట్టుకుని క్రిందపడి కక్క
 తిల్లి ఏడ్చేది. పోనీలే ఏడుస్తోందని బొమ్మలు ముందరెడితే
 ఆడుకోవడానికి వాటిని క్లిమితంగాకూర్చుకొని రెండుముక్కలు
 చేసి లోపల ఏముందో! అని పరిశీలనగా చూచేది. ఇల్లా
 అది రోజుకు ఎన్ని బొమ్మలు బ్రద్దలు కొట్టేందో! ఇక
 మాటలు వచ్చినతరువాత దాని అల్లరి వర్ణించడం కష్టం.
 వసపిట్టలా ప్రొద్దున లేచింది మొరలు పడుకునేవరకు ఒకటే
 వాగుడు వాగేది. పెరటిలోని మట్టితెచ్చి ఇల్లుకట్టి పేంటా
 శ్వను పిలిచి బొమ్మల పెళ్ళిచేసేది. పువ్వులముక్కలు

మొగ్గులు వద్దన్న తెలిపేసేది. ఆ చెట్టునాటున ఆ లతలచాటున
 దాక్కొని వాళ్ళన్నతో దోబూచులాడుతూ వేధించుకు
 తినేది తలదువ్వి మంచిబట్టలు కట్టితే అరగంట తిరగక
 ముందే జుట్టురేపుకునేది. బట్టలు చూపుకునేది. తోటిపిల్లలతో
 గిల్లికజ్జాలు పెట్టుకుని వాళ్ళను నోరార తిట్టి, చేతులారా తోట్టి
 నంగనాచిలా వాళ్ళ అమ్మనగ్గరకు వచ్చి నేరాలు చెప్పేది.
 ఈ విధంగా అది ఆడని ఆట లేదు, చేయని అల్లరిలేదు. లేక
 లేక పుట్టినందువల్ల, లీల ఏంచేసిగా సంతోషంగానే ఉండేది
 అత్తయ్యకు మామయ్యకు. ఎవరు వాళ్ళ ఇంటికి వచ్చిన,
 ముందు లీల అల్లరిగురించి కనీసం ఒక అరగంటైన వర్ణించిగాని
 స్టాగోష్టి మాట్లాడేవారుగాదు. అత్తయ్య మామయ్య దాని
 అల్లరి అష్టోదపడుతూ చెప్పుకుంటే గర్వంగా నవ్వేది లీల
 సోఫాలో కూర్చోని. ఆవిధంగా ఆ రోజులన్ని ఎంతో ఆనం
 దంగా వెళ్ళిపోయాయి. మొదటిరోజులలో మామయ్య కొంత
 నవ్వుపడ్డా, చివరి రోజులలో మామయ్య నవ్వుతోనే కాలం
 గడిపాడు ఎంతసేపు ఏడిస్తేమాత్రం ఏమిటి ప్రయోజనం?
 ఎవరూ ఇక్కడ శాశ్వతంగా ఉండరని కాలం చెల్లిన
 తరువాత వెళ్ళక తప్పదని అందరికు తెలిసిన విషయమేకదా!
 నునసును చిక్కబట్టుకుని ఇంట్లోకి వచ్చాను. మామయ్య
 మంచం చుట్టూమూగి అందరూ గొల్లున ఏడుస్తున్నారు. నాకు
 ఏమీ తోచలేదు. పిల్లిలా అడుగులు వేసుకుంటూ ఆ
 మంచాన్ని సమీపించాను. నేను ఇక్కడకు రాగానే అత్తయ్య
 లీల నన్ను చూచి మరీ విలపించసాగారు. నాకు వారిలా
 ఏడవాలనిపించింది. కానీ, ధైర్యం తెచ్చుకున్నా. “అన్ని

తెలిసిన దానివి, మాకు చెప్పవలసిన దానివి నువ్వు చెప్పించు కోవడమా? చూడు నిన్ను చూసి లీల ఎంత బెంబేలు పడుతోందో” అన్నా అత్తయ్యతో.

“చదువుకున్న దానివి ఏమిటి లీల చంటిపిల్లలా, ఏమి భయంలేదు ధైర్యంగా ఉండు” అని ఆమె తల నిమిరాను.

మానుష్యకు ఆఖరి గడియలు సమీపించాయి. ఏదో చెప్పాలని ఏమిలో చెయ్యాలని విశ్వప్రయత్నం చేస్తున్నాడు. నోరు పెకలడంలేదు. చెయ్యి లేవడంలేదు. దగ్గరకు వెళ్ళి ఆయన చెయ్యిపట్టుకున్నాను. ఆయన మృత్యువుతో ఎడతెరిపి లేకుండా పోరాడుతున్నాడు. పోరాటంలో గెలవలేనని ఆయనకు తెలుసు. ఆయన నిరాశ చెందడంలేదు. శత్రువుముందు తలవంచడంలేదు. చాలాసేపు తీవ్రంగానే పోరాడాడు. ఆయనకున్న జవసత్వాలు ఉడిగిపోయాయి. శత్రువుతో సంధి చేసుకున్నారు. నీతో వస్తాను. అన్నీ మావాళ్ళకప్పజెప్పి నీతో ఎక్కడకురమ్మోట అక్కడకు వస్తాను. ఒక్క నిమిషం నాకు వ్యవధిని ఇవ్వ” అని అడిగి అంగీకారంపొందే ఉంటాడు. అకస్మాత్తుగా ‘ఆనంద్!’ అని బిగ్గరగా అరిచాడు.

“ఏం మామయ్య! ఇక్కడే ఉన్నాను” అన్నాను ఆయన చెయ్యి గట్టిగా పట్టుకుని. నిన్ను చూడగానే ఆయనకు దుఃఖం పొంగివచ్చింది.

“మీ అత్తయ్య లీల ఎక్కడా?” ఆశగా అడిగాను “ఇరుగో!” అని నా వెనుకనున్న వాళ్ళను ముందుకు రప్పించి చూపాను. లీల తలమీద చెయ్యివేసి, ‘వదలి వెళ్ళిపోతున్నానే’ అని కన్నీటివర్షం కురిపించాడు. ఆఖరినాకిగా

అత్తయ్యచేసిన సమస్కారాన్ని మనస్ఫూర్తిగా స్వీకరించారు.
“ఏమేవ్ ! నీకు ఏలోటు రాదు. బెంగెట్టుకోకు. అన్నింటికీ
ఆనంద్ ఉన్నాడు. లీలా జాగ్రత్త!” అని హెచ్చరించారు.

“అమ్మా లీలా! శ్రద్ధగా చదువుకుని బుద్ధిగా బ్రతుకు”
అని ఉపదేశించారు. నావైపుకు చూచి నా చెయ్యిని తన
ముఖందగ్గర పెట్టుకుని భోనున ఏడ్చారు. “మామయ్యా !
ఏమిటిది ? పెద్దవాడివి నువ్వుగూడ యిలా స్రవర్ణిచడమా !”
అన్నాను వణుకుతున్న కంఠంతో. “ఆనంద్ ! నాకు ఏవిచారము
ఏలోటు లేదు. ఒక్కటే బాధ. లీలకు పెళ్ళిచేయకుండానే...
అని అంటూవుండగా ఆయన నోరు మూసాను. తస్స ! అవేం
మాటలు. లీల కేంలేలోటు. కావాలంటే రేపే దానిపెళ్ళి చేయి
స్తాను” అన్నాను.

“నాకు తెలుసు. నీమీద నాకు ఆ సమ్మతముంది.
ఆనంద్ ! లీల అమాయకురాలు. అభంసుభం జేలేయగిది.
వట్టి తొందరపిల్ల. మంచికైన, చెడ్డకైన నువ్వే. దాన్ని నీ
చేతులలో పెట్టుతున్నాను. ఎల్లా చూసుకుంటావో” అన్నారు
గ్రుడ్ల నీకు గ్రుడ్ల న క్రక్కుతూ “లీలనుగూర్చి నీవు ఏవిచారం
పెట్టుకోకు. నామీద నీవుంచిన బారాన్ని బాధ్యతను సంతో
షంగా స్వీకరిస్తున్నాను. నా శక్తివంచనలేకుండా నా వాగ్దా
నాన్ని నేను నిలబెట్టుకుంటాను” అన్నాను ఉద్వేగంతో.

“ఆనంద్ ! నా కేచింత లేదు ఆనంద్ నా కేచింతలేదు.
అనందంగా నిద్రపోతాను ఆనంద్ ! ఇంక లేవను. నన్ను
లేపకండి!” అని అంటూనే మామయ్య కళ్ళు మూసారు.
అత్తయ్య లీల గొల్లున ఏడ్చారు. మహాశివరాత్రినాడు మహా

పుణ్యదినాన మామయ్య తనధర్మాన్ని నిర్వహించి కార్యబాంధవ
నాకు వప్పగించి కైలాసం వెళ్ళిపోయాడు విశ్రాంతి తీసుకోవ
డానికి. అంతటితో మామయ్య జీవితమయిపోయింది. ఆయన
తోడుకుక్కనేజోళ్ళు, ఉపయోగించే చేతిబెత్తం, కళ్ళజోడు,
స్నేహితుని సహచరుని యజమానిని కోల్పోయామని, ఇంక
మాబ్రతు కెందుకని ఏడుస్తూన్నట్లు బూజుపట్టిపోయాము. ఎన్న
డైనా ఇంటికి వస్తే “ఓ ఆనంద్! వచ్చావా! రా కూర్చో!”
అని ఆప్యాయంగా అనే మామయ్య, గోడమీద పూల
దాడతో, ఫోటోనూ పూలో ఇవ్వాల ఆహ్వానిస్తాడు.

అప్పటికి నాకు సరిగా పడేళ్ళు. అప్పటికే మా నాన్న
పోయారు. మా అమ్మ మంచానపట్టితే, మామయ్య మా
యింటికి వచ్చాడు. నాకుమల్లనే మామయ్యకూడ మా
అమ్మకు వాగ్దానంచేశాడు. అక్కా! నీవు ఆనంద్ విష
యంలో బెంగపెట్టుకోకు. బావ వకీలుగా ఎంతో పేరు
పొందాడు. ఆనంద్ కుగూడ వకీలే చెప్పిస్తాను. బావ పేరు
నిలబెట్టడమేకాకుండా నీకూ నాకూ గూడా కీర్తి తెస్తాడు!”
అన్నాడు మా అమ్మ “నా బాబు వకీలు! నా ఆనంద్ వకీలు”
అని పలవరిస్తూనే కళ్ళుమూసింది. ఆనాటినుంచి నేను
మామయ్యదగ్గరే పెరిగాను. మామయ్య ఇంటికివచ్చిన కొత్త
రోజులలో నాకు మా అమ్మ గుర్తుకువస్తే, అర్థరాత్రులప్పుడు
నీధి అగుగుమీనకువచ్చి ఎంతోసేపు ఏడ్చేవాడిని. సాయంత్ర
మప్పుడు డాబా ఎక్కి, పిట్టగోడమీద అమ్మను
గూర్చి ఆలోచిస్తూ కూర్చునేవాడిని. మా అమ్మ నాకోసం
ఎంత కష్టపడింది! నామీద ఎన్ని ఆశలు పెట్టుకుంది!

పాపం ! ఏ ముచ్చట తీరకముందే నన్ను వదిలి వెళ్ళిపోయింది.
 నేనెందుకు బ్రతకాలి ! ఎవరికోసం బ్రతకాలి? ఏమో ! నాకే
 జేలియదు. మా అమ్మ నన్ను మామయ్యదిగ్గర బ్రతకమంది.
 వకీలు చదవమంది. నాన్న పేరు నిలపమంది. అల్లా ఎందుకు
 చెయ్యమందో నాకు జేలియదు. నేను అడగలేదు. నాకు
 అక్కరలేదుకూడ. మా అమ్మ చెయ్యమంది కనుక అల్లాగే
 చేస్తా అని అదేవిధంగా ఆలోచిస్తూ నాలోనేను మనసులో
 ఏడుస్తోంటే మామయ్య పసికట్టి, “నాయనా ఆనంద్ ! అమ్మ
 కోసం ఏడుస్తున్నావా? అమ్మ జ్ఞాపకం వచ్చిందా నాయనా! నీకు
 నేను ఏలోటు రానీయను. నీకు ఎవరు లేకున్న నేను ఉన్నాను.
 బాబు బెంగపెట్టుకోకు ! చనిపోయిన అమ్మను తీసుకురా లేను
 కాని, నీవు కావాలంటే కొండమీద బొమ్మనుగూడ తీసుకు
 వస్తాను. ఏమి లోటు నేను బ్రతికుండగా రానీయను” అని
 నాతోపాటు తనూ ఏడుస్తూ, కారుతున్న కన్నీరు తుడుచు
 కుంటూ నన్ను అనేకమాళ్లు బుజ్జగించేవాడు. నేను విచారాన్ని
 మర్చిపోవడానికి సినీమాలకు తీసుకువెళ్ళి తనతోపాటు బీచి
 వడ్డుకు తీసుకువెళ్ళి, నేను మొహం వాలేసినప్పుడల్లా, చిన్న
 చిన్న పిట్టకథలు చెప్పి, నాదగ్గరే తనుగూడా పడుకుని, ఈ
 విధంగా నన్ను కంటికి రెప్పలా కాపాడి ఇంతవాడ్ని చేశాడు.
 ఈ సంవత్సరం పేపర్లు రాసివచ్చాను. నేడో రేపో ఫలితాలు
 గూడ తెలుస్తాయి, అని నేను అనుకుంటూ ఉండగానే లీల
 పరిగెత్తుకుంటూవచ్చి “బావా నువ్వు పాసయ్యావు ఇదిగో నీ
 నెంబరు” అంది వగరుస్తు. “అల్లాగా ! అయితే మంచిదే”
 అన్నాను తాపీగా.

“బౌరా ! సరేక్ష పాసయ్యానం తే ఎగిరి గంతడంపోయి” అలాగా ! అయితే మంచిదే అని చప్పరిస్తావా ! అందంగానే ఉంది వరస. కాళ్ళు నెస్సలు పెట్టేలా పరిగెత్తి మెట్లెక్కి శ్రీవారికి మనవిచేస్తే ఇదా మిరిచ్చే బహుమానం. అబ్బో ! కడుపు నిండిపోయింది” అని మూతి విరుచుకుంటూ వెళ్ళి పోయింది లీల. ఆమెను చూస్తే చచ్చేటంత నవ్వు వచ్చింది. నేను నెంటనేలేచి అత్తయ్యగదిలోకి వెళ్ళాను. ఆమె అస్సలు దేవతార్చనచేసి ప్రసాదం తీసుకుని ఎదురువస్తోంది. నన్ను చూచి, “ఇదిగో ! ఆందో ! ప్రసాదం” అంది. నేను ప్రసాదం తీసుకున్నాను. “అత్తయ్యా ! నీకు తెలుసా ! నేను లా పాసయ్యాను” అన్నాను. “నువ్వు వేరే చెప్పాలా నాయనా ! నాకు ఎప్పుడో తెలుసు. ఇక త్వలోనే మన వూళ్ళో ప్రాక్టీసు పెట్టు. మీ అమ్మ నీన్ను పకోటిగా చూడాలని ఎంతో ఉబలాటపడేది. అది చూచుకోడానికి నోచుకోలేదు” అని కంటతడి పెట్టుకుంది అత్తయ్య.

“ఏమిటో ! అత్తయ్యా ! ప్రాక్టీస్ పెట్టడానికి నా మన సేమీ బాగాలేదు. కష్టపడి చదివించిన మానుష్యగూఢ లేకపోయాడు. ప్రాక్టీస్ చూడడానికి” అన్నాను గర్గన స్వరంతో.

“ఏగచ్చేస్తాం నాయనా ! ఎవరెంత పెట్టివుడితే అంత. నీవు ప్రాక్టీస్ పెడితే ఎదురుగావుండి చూడలేకపోయినా చాటు ఉండేనా దీవిస్తారు. మనసు పాడుచేసుకోక త్వలోనే ఆపని చెయ్యి” అంది కళ్ళనీరు వత్తుకుంటు. ఇంతలో లీల అక్కడకువచ్చి, నవ్వుతూ “ఎవరు చూడడానికి లేకపోతే నేను

ఉన్నానుగ. ఏ కేసులు నిన్ను వెతుక్కురాకపోతే నేను తెచ్చే కేసులు చాలు. చాలకపోతే చెప్ప, కుప్పలు కుప్పలు కురిపిస్తాను” అంది నవ్వుతూ.

“చూశావుగా నాయనా దీని పొగరు! తొందరలోనే దీని ముక్కుకు తాడువెయ్యకపోతే పట్టుకోవడం కష్టం” అంది అత్తయ్య.

“గావా! ఇప్పుడే చెబుతున్నాను. ముక్కుకు తాడు వెయ్యడానికి ముక్కుకుట్టిస్తే నేను ఊరుకోను, కావలిస్తే చెవులు కుట్టించుకో నాకు అభ్యంతరంలేదు. లేకపోతే ముక్కు కుట్టుకోవడమేమిటి? ఛీ! ఫేషనా! వాడా!” అంది ముఖం చిట్టిస్తూ

“ఏడిశావులే! కొంటెమాటలు నీవు కొంటెపిల్ల! ఈ ప్రసాదం తీసుకుని తొందరగాపో. కాలేజీకి టైం అయింది” అంది అత్తయ్య.

లీల ప్రసాదం తీసుకుని “గావా! ఇవాళ లాష్టు టు హావర్స్ [Last two hours] కాళీ. అందుచేత పెందరాడే వస్తాను. బీదికి వెళ్ళాలి. సిద్ధంగా ఉండు. రోజూలా వంక పెడితే వీలులేదు” అని అరుస్తూ పరుగుతీసింది బయటకు.

నేనూ అత్తయ్య లీల చేష్టలకు నవ్వుకుండా ఉండలేక పోయాము. రోజులీల ఇట్టా ఏదోవిధంగా గోలచేస్తూ, అల్లరి చేస్తూ, మా దుఃఖాలను మర్చిపోవడానికి అవకాశం కల్పిస్తోంది.

నా సొకల్పుబలంవల్ల, అత్తయ్య ఆశీర్వాదం బలంవల్ల నేను యీ ఊళ్ళోనేవుండి యీ ఇంట్లోనే, వీళ్ళను కనిపెట్టు

కుంపుంటూ ప్రాక్టీస్ పెట్టాను. చిత్తశుద్ధితో శక్తివంతమైన
లేకుండా శ్రమపడి, నా తల్లిదండ్రుల కలలకు మా మామయ్య
కోర్కెలకు రూపకల్పన చేయసాగాను.

లీల కొంటెపిల్లని చెప్పనేచెప్పానుగా! పైగా మీరు
చూశారు గూడా దాని వరస. దానికి నేనంటే ప్రాణం.
కాదుమరి! అదీ నేను ఒకచోట కలిసి పెరిగాము. మా
చిన్నతనంలో అదీ నేను ఎన్ని సార్లు పోట్లాడుకొని ఏడ్చామో!
ఎన్ని సార్లు “నీకు నాకు జట్టులేదు కావు కావు” అని
ఎక్కిరించుకున్నామో! అదేవిధంగా అదీ నేను గలసి
మా పెరటిలోను మా డాబా మీద ఎన్ని ఆటలు ఆడామో!
ఆటవంటప్పుడు అదీ నేనంటే పడిచస్తుందని వేరే చెప్పాలా?
అప్పుడంతా కలసికట్టుగా ఉన్నప్పుడు ఇప్పుడు కూడా అల్లాగే
ఉన్నామని వేరే చెప్పాలా? లీల, నేను కోర్టుకు వెడుతున్న
ప్పుడు వస్తున్నప్పుడు నాకు చాలా సహాయం చేసేది. అంతటితో
ఉండినదా? “నేను వస్తాను బావా! కోర్టుకు. నీ బదులు
కోర్టులో నేను వాదిస్తాను. ఏమని వాదించాలో చెప్పు.
రిహార్స్ వేసుకుంటాను” అని మారాము చేసేది. దాని
చిలిపి చేష్టలకు కొంటె పనులకు కొట్టాలో కట్టాలో గూడ
తెలిసేదిగాదు. దాని అమాయకత్వానికి నా మనసులోనే
జాలి పడేవాడిని. లీల అతిగా అల్లరి చేసినప్పుడు నేను
విసుక్కుంటే, చురచురా చూస్తూ నిల్చిపోయేది. ఆ చూపు
లోనే కోపం తగులుకొని సాలిగూడులో పురుగులా గిలగిల
తన్నుకునేది. దాని చేష్టలు గూర్చి ఇలా చెబుతోంటే అది
ఎకిలి సిల్లి, వెర్రిపిల్ల అనుకుంటారేమో! హేమా హేమీలు

నూడ దానిదగ్గర గెలవలేకు. మా లీల చాలా చనుత్కారంగా మాట్లాడుగలము. ఏ మాట మాట్లాడినా, రెండర్థాలు వస్తాయి. తేనె పెదవుల కదలికతో, హృదయ కుహరం నుండి వీచు గాలితో వెలువడ్డ ఆ మృదు మధుర పదనైలికి కోయిల కూతకు స్రవ్యశ్రీని ముగ్ధులు కాగలరు. జాగ్రత్త! దానికి ఉదయం నాతో కోర్టుకు రావాని ఎంత ఉబలాటయో, సాయంత్రమప్పుడు నాతో బీచికి పోవాలని అంత ఉబలాటము. లీల సంధ్యాకాలంలో బీచికి పోదామని వేసించుకు తినని రోజు లేదు. నేను దానితో కలిసి వెళ్ళిన రోజులేదు. ఉద్యోగరీత్య ఆమెతో సరదాగా గడిపే రోజే దొరికలేదు. నేను రాలేని దీనంగా అంటే, అది మిల్కిగ రైటు ముఖం చేసుకుని వెళ్ళిపోయేది. నా మనసు బాధపడేది. కానీ, ఏం చెయ్యను. బోలెడు ప్రాప్తీనాయ!

మల్లమ్మ అత్తయ్యకు ఎంతసేపూ దైవభక్తి. అందు చేత అంతగా అత్తయ్యతో ముచ్చటించ లేకపోయేవాడిని. అధవా అత్తయ్య నాతో మాట్లాడితే లీల పెళ్ళినిషయం ఎత్తేది. లీలకు నచ్చిన వసుడు దొరికితే పెళ్ళి చెయ్యడానికి నాకేమి అభ్యంతరం లేదనేవాడిని. పొనుమరి! లీలకు ఎటువంటి వసుడు సచ్చతాడో నాకేం తెలుసు? అటువంటప్పుడు నేను స్వతంత్రించి దాని ఇష్టావస్థతో నిమిత్తం లేకుండా ఏ తలమాసిన వాడినో తీసికొచ్చి, పెళ్ళిచేసి, అపురూప వతియైన ఆమె లేతహృదయాన్ని బాధ పెట్టి నేను సాధించేదేముంది? అందుచేతనే “ఆమె తన వరుణ్ణి వెతుకు...నేవరకు వదిలేశా” ననే వాడిని చిలిపిగా. నా మాటలకు అత్తయ్య నవ్వుతూ

“తెలివిగా మాటలుంటా చెబుతాడు. చేతలలో తేలుతుంది బండారం. ఆడపిల్లవాళ్ళం గనుక మనమే అన్యేషణకు బయలుదేరాలి” అని అనేది. మేము యిట్లా మాట్లాడుకోంటే లీల పొంచి పొంచి వింటూ వుండేది.

ఇదే విధంగా మేమందరం సవ్యముఖాలతో చాలా రోజులు గడిపాము. సూర్యుడు ఎన్ని సార్లు ఉదయించాడో, సందమాచు నన్ను ఎన్ని సార్లు పలకరించిందో నేను లెక్కపెట్టలేదు. లెక్కపెడితే చెప్పి ఉండేవాడిని. మా పెరటిలోని చెట్లు ఎన్ని సార్లు ఆకులు రాలాచాయో, ఎన్ని సార్లు ఎండి పోయామో, ఎన్ని సార్లు చిగురించాయో, ఎన్ని సార్లు పుష్టించాయో నాకు సరిగా గుర్తులేదు. అస్తమానం తోటలో ఉండి, తన ఇష్టమొచ్చినట్టుగా పువ్వులను తురుముకుని, నిర్దాక్షిణ్యంగా సూనులతో దండలు గుచ్చి తలలో పెట్టుకున్న లీలకు తెలుసునేమో! అడిగి వ్రద్దామంటే, అది తిన్న నయినది కాదు. “ఎందుకు?” అని ప్రశ్నిస్తుంది. అంతటితో ఊసుకోదు. చెప్పేదాక నన్ను వేదించుకు తింటుంది. చివరకు అది చెప్పకమూ జరుగదు నేను తెలుసుకోవడం జరుగదు. మన కథకు కాస్త కాల విలంబన మాత్రం జరుగుతుంది. మేఘాలు లేని నిర్మలాకాశంలాగ, తరంగాలు లేని కొలనులాగ ప్రశాంతమైన హృదయాలతో మేము చాలా రోజులే — ఎన్ని రోజులో మాత్రం గుర్తులేదు. ఉల్లాసంగా గడిపాము. వసంత కాలం కోకిలలకు ఎంత ప్రీతికరమో! శుక్లసక్షము చక్కెరము లకు ఎంత ఆనందదాయకమో! యీ రోజులుగూడ మాకు అంత ప్రీతికరము, అంత ఆనందకరము, మరుపురానివి, మధు

రమైనవి, మళ్ళీ మళ్ళీ రమ్మంటే తిరిగి రానివి. మనసులోనే తలుచుకుని మధురానుభూతి పొందతగిన కమ్మని రోజులు అవి.

ఒకరోజున నేను కోర్టునుంచి కారుడ్రైవ్ చేసుకుంటూ పరధ్యాన్నంగా తిరిగి వస్తాంటే, కారు కడ్డంగా ఒక వ్యక్తి వచ్చి కెవ్వున కేకపెట్టింది. కారుకు సడన్ బ్రేక్ వేసి, “ఎవరా?” అని బయటకువచ్చి తీరా చూస్తోందా! లీల. “కారు నడుపుతున్న కాసేపైనా నీవు నీలో వుండడం మంచిది. బావా!” అని అంది మూతి ముడుచుకుని. దాని మాటలకు నవ్వుతూ, “ఏం? లీల కాలుకు దెబ్బ తగిలిందా?” అని అడిగాను. “ఏం? తగలకపోతే దెబ్బ తగిలిస్తావా?” అని అడిగింది ముఖం చిట్లించుకుని.

“ఏం? దెబ్బలు తినాలని సరదాగా వుందా? లీలా! నడుస్తున్న కాసేపైనా నీవు నీలో వుండడం మంచిది కదూ!” అన్నాను నవ్వుతూ.

“పో బావా!” అని తను గూడ నవ్వుకుండా వుందామని ప్రయత్నించింది. ఓడిపోయి నవ్వింది నా నవ్వులో నవ్వు కలుపుతూ.

“ఇవాళ నడిచి వస్తున్నావేం?” ప్రశ్నించాను.

“డ్రైవర్ ని అయిదింటికి రమ్మన్నాను. కానీ నాకు నాలుగింటికే కాలేజీ వదిలేశారు. ఆఖరి Hour మేష్టారు రాలేదు. శ్యామల తన ఇంటికి రమ్మని బ్రతిమాలితే వెళ్ళి మనయిల్లు దగ్గరేకదా! నడిచి పోదాంలేనని తిరిగి వస్తున్నాను” అంది మీటు నొక్కిన రేడియోలా.

“సరే! రా! కారెక్కు ఇద్దరం పోదాం” అన్నాను.

వెంటనే డోరులాగి తను డ్రైవ్ చేసేచోటకూర్చుంది. నేనుగూడ రెండవవైపు డోరులాగి కూర్చున్నాను. లీల కారు డ్రైవ్ చేసింది.

“తమరు డ్రైవ్ చేస్తున్నారు. ఎవరికి రోజులు దగ్గర కొచ్చాయి?” అని ప్రశ్నించాను.

“చూస్తావుగా! తనబోతూ రుచి అడుగుతా వేం?” అంది చిరుకోపాన్ని ప్రదర్శిస్తూ.

కారును మెయిన్ రోడ్డుమీద తన శక్తికొలది అతి వేగంగా పరుగెత్తిస్తోంది లీల. గాలికి దాని శిరోజాలు దాని కన్నులకు అడ్డంవస్తూ పోతూ దోబూచు లాడుతున్నాయి. కారు ముందుకు పరుగెడుతోంటే బాట వెనుకకు పరుగెడుతోంది. బాటమీద నున్న చెట్లు, మేడలు నవ్వుతో స్వాగతం చెప్పతున్నట్లున్నాయి.

“లీలా! యీ రోడ్డు పట్టించావేమిటి? అదీ మన ఇంటి కళ్ళేరోడ్డు” అన్నాను ఆతృతగా.

“తెలుసు! జ్ఞాపకం చెయ్యనక్కరలేదు. సాయంత్రం అయిదు గంటలవేళ సరదాగా షికారుపోక ముసలమ్మలా ఇంటికి పోదాం అంటావు ఎక్కడో! ఏం రాచకార్యం మునిగి పోతోంది. ఇంటికి పోవడానికి” అంది జోరుగా లీల, జోరుగా కారు నడుపుతూ.

“కొంపదీసి బీబిదారి పట్టిస్తావేమిటి కారుని? రేపు నేను సమనులు పంపాలి. నాకు ఎంతో పనివుంది. పార్టీ వాళ్ళు ఏడుస్తారు” అన్నాను ఆందోళనను వ్యక్తపరుస్తూ.

“ఏదేవువాళ్ళు ఎల్లాగా ఏడుస్తారు. వాళ్ళకోసం మనం ఎందుకు ఏడవాలి? ఏలేదు. ఇవాళ ఏమైన బీచికిపోవలసిందే!” పట్టుపట్టింది లీల.

“బీచీ కే! అంతదూరమే! వద్దు, నా మాట విను. ఇద్దరం ఇంటికెళ్ళడం ఆలస్యమైతే అత్యయ్య కంగారు పడుతుంది.”

“కాసేపు కంగారుపడితే ఏం భయంలేదు. వెళ్ళిన తరువాత ఇద్దరం సముదాయిద్దాములే.”

“లీలా! ఏమిటా కొంటే మాటలు! పెంకిపట్టు” కసిరాను. వెంటనే లీల విసురుగా సడన్ బ్రేక్ వేసింది. ఇద్దరం కారు నుంచు వుండే అద్దంమీదకు వరిగిపోయాము. కోపంగా లీల డోరు తెరుచుకుని “అయితే తమకు వెళ్ళవచ్చు, నేనుగాను” అంది.

ఆమె చెయ్యి పట్టుకుని కారులోకి లాగాను. “లీలా! ఏమిటిది చిన్న పిల్లలా? రోజు వెడుతున్నావుగా! ఒక్కరోజు నా కోసం బీచికి మానేస్తే ఏం?” బుజ్జగిస్తు ప్రశ్నించాను.

“అల్లాగేం పాపం! రోజూ ఈవేళప్పుడు ఇంటికి పోతున్నావు కదా! ఒక్కరోజు నాతో వస్తే ఏం?” నిల దీసింది లా పాయింటు చూపి లీల.

“సరే! బీచికి మాత్రం వద్దు చాలా దూరం. యిక్కడ ఏపార్కులోకైనా పోయి పదినిమిషాలండి పోదాం” అన్నాను ఏమనలేక. లీలగూడ పెంకిపట్టు వదిలి, నేనుకోరిన షరతు సంగీ కరించి సంతోషికి ఒప్పుకుంది. ఒక్క అయిదు నిమిషాలలో లీల కారును తీసుకువచ్చి “ప్రకాశం పార్కు” ముందు ఆపింది.

రేడియో పాడుతోంది. చల్లగాలి వీచుతోంది.
 ప్రజలు, పిల్లలు కేరింతాలు కొడుతున్నారు. లీల దక్షిణం
 వైపుకు నడుస్తోంది. నేనామెను వెంబడిస్తున్నాను. లీల
 వెనక్కు వెనక్కు నాకేసి చూస్తూ లేడిలా నడుస్తోంది.
 ఆ పార్కులో బాగులు దీర్చిన దారులగుండా నేనూ లీలా
 నడిచి వెడుతోంటే రకరకాల మొక్కలు, వాటి చాటున
 రకరకాల మనషుల వారి రకరకాల మాటలు కనిపిస్తున్నాయి,
 వినిపిస్తున్నాయి. లీల నడుస్తూ, దానిలో దాని చేతికందిన
 ప్రతిమొక్క ఆకనో, పువ్వునో గిల్లుతోనో, కొట్టుతూనో,
 వయ్యారంగా నడుస్తోంది. రకరకాల పక్షులు చెట్లపై వాలి
 కీచుకీచుమని శబ్దం చేస్తున్నాయి. తుమ్మెదలు జంమ్మని
 శబ్దం చేస్తూ ప్రతి పువ్వుమీద వాలుతూ ఎగురుతూ ఉన్నాయి.
 రంగురంగుల విద్యుత్ దీపాలు పార్కులో వెలుగుతూ
 ఆరుతూ వింత శోభను కూర్చుతున్నాయి. ఆ పార్కు
 చుట్టూరా వలయాకారంగా రంగురంగుల దీపాలు
 అమర్చారు. ఆ దీపాలు ఒకనోటనుంచి వెలుగుతూ
 పోయిపోయి మళ్ళీ అదే ప్రదేశానికి వచ్చి బాగా కాంతినిచ్చి
 మళ్ళీ ఆరిపోయి మళ్ళీ అదేవిధంగా వెలుగుతున్నాయి. రంగు
 రంగుల బుడగలను రకరకాల బూరాలను అమ్ముతూ
 కొందరు, బటానీలు, వేరుసెనగలు అమ్ముతూ కొందరు,
 ఆశగా అందరికేసి చూస్తూ తిరుగుతున్నారు. అవన్నీ ఆ
 పార్కులో చూస్తుంటే నా మనసు పరిపరి విధాల పోయింది.
 అదిగో! అక్కడ ఖరీదుగల దుస్తులు తొడుగుకుని నీటుగా
 ముస్తాబైన ఆ సుందరిని, చిరిగిన దుస్తులతో రేగిన జుబ్బుతో

ఆ సుంగరి యాచిస్తోంది. ఎంత హృదయ విదారకమైన దృశ్యం. నేనే కవినైతే నా బాధకు మీకు తెలిసేలా ఎంత విపులంగా వివరించేవాడిని! అందరం భారతమాత బిడ్డల మైన, మనం స్వాతంత్ర్య వాయువులను పీలుస్తున్నా, ఒకరి చెయ్యిపైన, మరియొకరి చెయ్యి క్రింద. ఇది ఇచ్చేవారికి పుచ్చుకొనేవారికి ఎంత అవమానకరం? నిప్పటికైనా యీ దుస్థితి మారుతుందా? ఎప్పటికైనా అందరూ అన్నదమ్ముల వలె మన తల్లిసంపదను సమంగా పంచుకుని సంతోషంగా గడిపే రోజు వస్తుందా? ఇలా మనను పాడుచేసుకుని నడుస్తున్న నన్ను ఒక బీద పిల్లవాడు అడ్డగించి నమస్కరించాడు.

“ఏం బాబూ! ఏం కావాలి!” అని అడిగాను ఆప్యాయంగా.

“బాబూ! నేను కాలేజీలో ఫ్రీ యూనివర్సిటీ చదువుతున్నాను. ఈ ఒక్క నెల జీతం కడితే నేను పరీక్ష ప్లానవుతాను. నాకు తలదండ్రులులేరు. మా అన్నయ్య నాకు జీతం కట్టను చదువు మానెయ్యమని తిట్టాడు. ఎంతో ఆశపెట్టుకుని కాలేజీలో జేర్పించిన మా అమ్మ మధ్యలోనే పోయింది. దాంతో మా అన్నయ్య నాకు చదువు మానిపిస్తానంటున్నాడు. బాబూ! మీకు కనికరిస్తే ఈ ఒక్క పరీక్ష రాసి ఇక చదువు మానుకుంటాను” అని భోకున ఏడ్చాడు. నా గుండె తరుక్కుపోయింది. మా అమ్మగూడ నామీద ఎంతో ఆశపెట్టుకుని ఎన్నో కలలుకంది. మామయ్య మంచివాడుగనుక సరిపోయింది. లేకపోతే నేనుగూడ ఇల్లాగే యీ పాక్కుల్లో తిరగవలసి వచ్చేదేమో! నా కళ్ళవెంట అప్రయత్నంగా కన్నీళ్లు

తిరిగాయి. “బాబూ! ఏడవకు. రేపు మా యింటికి రా. మా యిల్లు తెలుసా? సీతాగరంలో కనకాచలం స్త్రీటులో బైబ్రరీ ప్రక్కన వున్న డాబా. అక్కడకు వచ్చి వకీలు ఆనంద్ గారు ఎవరంటే అంతా చెబుతారు.”

“అల్లాగేనండీ! ననుస్కారమండీ!” అన్నాడు కళ్ళనీళ్ళు తుడుచుకుని.

“బాబూ! నిన్నేమి చదువమని మీ అమ్మ యీ క్లాసులో చేర్పించింది?” వెళ్ళిపోతున్నవాణ్ణి ప్రశ్నించి ఆపాను.

“డాక్టర్ చదవమన్నదండీ!” అన్నాడు బిక్కమొహం పెట్టి.

“నీకు స్కాలర్‌షిప్ యిప్పిస్తాను, అల్లాగే చదువుచువు గాని, బెంగ పెట్టుకోకు. రేపు తప్పకుండా కనిపించు” అని బుజ్జగించి ఆకుర్రాణ్ణి పంపాను. బేరా! కాలం ఎంతచిత్రంగా పరుగు తీస్తోంది! చదువుకుందా మనుకున్నవారికి చదువుకోవడానికి అవకాశం లేదు. చదువు వద్దనుకునే వారికి గుక్క తిప్పకోలేనంత చదువు. భగవంతుడా! ఏమిటీ విపరీతం? ఏమిటీ పరీక్ష? ఎప్పటికీ తండ్రి యీ దీనులకు ముక్తి? బాధగా అడుగులు వేసుకుంటూ నడువనాగాను.

“అదేమిటి బావా! కాళిదాసులా ముఖం పెట్టావ్?” అని ప్రశ్నించింది. త్రుళ్ళిపడి చూశాను. ఒక సిమెంటు బెంచి దిగ్గర నవ్వుతూ నిలుచూది లీల. ప్రయత్నంమీద నవ్వు తెచ్చుకుని నవ్వుతూ బెంచీమీద చతికిలపడ్డాను. లీలగూడ కూర్చుంది. చాలాసేపు ఇద్దరం మానంగానే ఉన్నాము.

ప్రకృతి కేసి తేలిపార చూశాము. లీల ఏదో చెప్పబోయి మళ్ళీ మానేసింది. నేనుగూడా ఏదోవిధంగా ప్రసంగం ప్రారంభిద్దామనుకుంటూనే ఉపేక్ష చేయసాగాను. లీల విచిత్రంగా నా కేసి చూసి, చిన్నగా నవ్వుతూ “బావా! ఏమిటి దీర్ఘాలో చూడో పడిపోయావు! కాస్త లేచి కూర్చో. అయినా నాకు తెలియక అడుగుతాను, లాయర్లు వట్టి నే ఆలోచించరు. ఇంతకీ నీ ఆలోచన కొంపలు కూల్చటానికా? కొంపలు నిల్పడానికా?” వింతగా ప్రశ్నించింది.

“నేను న్యాయవాదిని. నాపని కొంపలు నిల్పడమేగాని కూల్చడం కాదు.”

“అయితే నువ్వు కలియుగంలో 20వ శతాబ్దంలో వుండతగ్గవాడివి కావు. ఆమాటలకు కాలదోషం పట్టింది. అవి ద్వాపరయుగంలోనివి. నీకు తెలియకపోతే యిస్పడైనా తెలుకో.”

“అట్లాగా! అయితే మన కలియుగాన్ని ద్వాపర యుగంగా మారుద్దాం.”

“వీళ్లేదు. మార్చడానికి నువ్వెవ్వరువు? అయినా మేము ముందరకు పోతాంగాని వెనుకకు రాం.”

“సరే! అయితే మీరెవరు రావద్దు. నేనే పోతాను.”

“ఆ! నువక్కడవి పోతావా! నన్ను వదిలిపెట్టి. అమ్మతో చెప్పతానుండు.”

“అబ్బే! నిన్ను ఒక్క తెను వదిలిపోతానా! నిన్ను ఒక అయ్యచేతిలో పెట్టి మరీ పోతాను.”

“అ! నన్ను అన్యాయకాంతం చేస్తావా? ఇది నీకు న్యాయమేనా!”

“నీవు కోరుకున్న దేగా! నీకుతోడు చూపిందే పోవద్దన్నావుగా!”

“నీ నీతో నన్ను తీసుకు పోకూడదు?”

“నీవు రానన్నావుగా! ముందరకు పోతానుగాని వెనుకకు రాను అన్నావుగా!”

“చంటిదాన్ని అల్లంకే అన్నాననుకో! నువ్వు నాకు నచ్చచెప్పి తీసుకు వెళ్ళాలిగాని...” అని ఏదో లీల అంటూ ఉండగానే,

“నువ్వు చంటిదానివేమిటి? కొంటిదానివైతేనూ!” అన్నాను. ఆమాటకు లీలగూడ నవ్వింది. ఆతరువాత అకస్మాత్తుగా లీలముఖం గాంభీరంగా మారిపోయింది.

ఆమెముఖం అల్లా మారిపోయేసరికి నాకు ఆంధోళన కలిగింది. అప్పుడు ప్రసంగం మార్చాలనుకున్నాను. అదే సమయానికి లీల తదేకదృష్టితో ఆ పాపకూలం కొలనులోని గొతుల జంటను చూస్తోంది. అప్పుడు నేను లీల నడిగాను. “ఒంటరి జీవితం సౌఖ్యమా? లేక జంటజీవితం సౌఖ్యమా?” అని. ఆమె నాతో మాట్లాడక తలవంచుకుంది. ఆమె మానంగా కూర్చోవడం చూసి నేను మెల్లిగా అడిగాను. “అత్తయ్య తొందరపడుతోంది” అని. “ఎందుకు?” అని ప్రశ్నించింది మెల్లిగా నేలకేసి చూస్తూ. “నీ పెళ్ళికి” అన్నాను. ఆ మాటకు ఒక్కసారి నా ముఖంలోకి చూసి, మళ్ళీ ముఖం

తిప్పేసుకుని, తన చేతిదగ్గర ఉన్న చెట్టు ఆకుని తుంపుతూ
“నా పెళ్ళికి తన తొందరేమిటి?” అంది కొంటెగా.

అప్పుడు నేను చెప్పాను “లీలా! మామయ్య పోయాడా!
అత్తయ్య ఆడది. నేనా చిన్నవాడిని. కాబట్టి త్వరగా నువ్వు
ఒక ఇంటిదాని వయ్యావంటే అత్తయ్యకు నాకుగూడ మన
శ్శాంతిగా ఉంటుంది. ఏమైనా నీ జీవితాన్ని నీవు సెటిల్
చేసుకోవడం మంచిది. ఎల్లకాలం రోజులు ఒకలా ఉండవు.
ఎవరికైనా ఏచెట్టు నీడో అవసరం కదా! బాగా ఆలోచించు.
నీవు చిన్నదానివి కాదు. తెలివితక్కువ దానివికాదు”
అన్నాను అనునయిస్తూ. నా మాటలకు నాకేసి ఆశగా రెప్ప
వాల్యకుండా చూసింది. అంతలోనే ఆ చూపును దీనంగా
మార్చివేసింది. నా చూపులో చూపు కలుపుతూ “నాకు
చదువైతేనే గాని పెళ్ళి చేసుకోవాలని లేదు” అంది. మళ్ళీ
విపరీతమైన సిగ్గుతో తల వంచుకుంది. “సరే! నీ ఇష్టమొచ్చి
నప్పుడు చేసుకో” అన్నాను. లీల నా ముఖంలోకి చూసి
నవ్వింది. నేనూ ఆమె నవ్వులో నవ్వు కలిపాను.

నెల్లాళ్ళ తరువాత ఒక సంఘటన జరిగింది. ఎప్పుడూ
వెళ్ళని వాడిని ఆ రోజున మిత్రులతో కలిసి బీచికి పోయాను
అక్కడ ఇసుక తిన్నెలమీద కూర్చొని మేమందఱు ఇష్టాగోష్టి
జరుపుతున్నాము. మా ప్రసంగంలో మనిషికి, సంఘానికి,
దేశానికి సంబంధించిన అనేక విషయాలు సముద్రంలోని
తరంగాలలా పరుగు తీస్తున్నాయి. మా గోల సముద్ర
ఘోషను మించిపోతోంది. పాపం సముద్రుడేదో వాడి
గోల వాడు ఘోష పెడుతోంటే, గట్టుమీద కొచ్చినవాళ్ళు

వారిగోలలో వారు మునిగి ఉన్నారగాని, వాడిగోల ఒక్కరూ
 వినిపించుకోవడం లేదు. చల్లని పిల్లగాలులు, నీటి తుంపరులు
 అనేకమార్లు అందరిని గిలిగింతలు పెడుతున్న ఒక్కడూ
 సవ్వేవాడు లేడు. పోనీ వచ్చినవాళ్ళు అందరూ ఒకచోట
 సమావేశమై ఏదైన ఉపయోగపడే చర్చ ప్రారంభించడంలేదు
 సరికదా! నిరుపయోగమైన వెకవెకలు పకపకలతో ఎంతో
 విలువగల కాలాన్ని వృధాచేస్తున్నారు. దూరంగా పిల్లలు
 బుడగ తెగరేస్తున్నారు. పిచ్చికిగూళ్ళు కడుతున్నారు. దూర
 దూరంగా నూతన దంపతులు జంటలు జంటలుగా కూర్చుని
 ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుకుంటూ ఏవో పిచ్చాపాటి మాట్లా
 డుకుంటున్నారు. కొందరు శ్రమజీవుల పిల్లలు చెడుగుడు
 ఆడుతున్నారు. సముద్రంమీద బెస్తవాళ్ళు చిన్న చిన్న
 పడవలు వేసుకుని చేపలను పడుతున్నారు. కొందరు బట్టలు
 విప్పి సముద్రంలోపడి జలక్రీడలాడుతున్నారు. నేను వాటి
 నన్నింటిని చూస్తూ, నా మిత్రుల ప్రసంగానికి దూరమై, నా
 ఆలోచనలో నేను పడిపోయి నా అనుభూతిలో నేను మునిగి
 పోయాను. అకస్మాత్తుగా నా కళ్ళు దూరాన ఉన్న ఒక
 జంటమీద పడ్డాయి. పురుషుడెవరో నాకు తెలియదు గాని
 ఆ స్త్రీని చూస్తే ఎక్కడో చూసినట్టు, చాలా పరిచయ
 మున్నట్లు అనిపిస్తోంది. బాగా పరకాయించి చూశాను అను
 మానం తీరడానికి. ఏమిటో ఆ చేష్టలను చూస్తే లీల గుర్తుకు
 వస్తోంది. లీల గుర్తుకు రావడం మేమిటి? లీలే! ఇక్కడ కెందు
 కొచ్చింది? ...“ఎందుకు రావడంమేమిటి? రోజూ బీచికి రావడం
 దానికలవాటే!...ప్రక్కనున్న వ్యక్తి ఎవరు? చుట్టూ....

చుట్టమైతే నాకు తెలియని చుట్టమెవరు? స్నేహితుడేమో! ఎంత స్నేహితుడైతే మాత్రం వంటరిగా వాడితో పికారుకు వస్తుందా? వచ్చిందే అనుకో ఇంతచీకటి సజ్జేవరకు నాకితో కబుర్లు చెప్పతూ ఉంటుందా? అరె! ఆతను చాలా చనువుగా ప్రవర్తిస్తున్నాడే! లీల గూడా ఏమి పట్టించుకోవడం లేదు. చిరకాల పరిచితుడు లాగున్నాడు. అరె! ఎంత ధైర్యం లీలను వాడు తరుముకెడుతున్నాడు. ఆయ్యా! దాని చెయ్యి పట్టుకున్నాడు. ఇద్దరూ ఎక్కడికో కలిసి పోతున్నారే! నా మనసు బాధపడింది. మామయ్య మాట గుర్తుకు వచ్చింది.

“ఆనంద్! లీల అమాయకురాలు. అభం శుభం తెలియనిది. వట్టి తొందరపిల్లి. మంచికై నా, చెడ్డకై నా నువ్వే. దాన్ని నీ చేతులలో పెడుతున్నాను. ఎల్లా చూచుకుంటావో” అని గ్రుడ్డునీరు గ్రుడ్డున క్రుక్కుతూ అన్నారు మామయ్య నాతో. అవును లీల అమాయకురాలే. లేకపోతే పరాయి వాడితో యిల్లా పచార్లు చేస్తుందా! నిజంగానే లీల అభం శుభం తెలియనిది. తెలిసినదైతే యింతసేపటివరకు యిలా వాడితో కుప్పిగంతులు గంతుతుందా! తొందరుపిల్లి కాక పోతే ఏమిటి? యీ అల్లరి! నిజమే! లీలకు మంచికై నా చెడ్డకై నా నాకంటే ఎవరున్నారు? నామీద ఎంతో నమ్మకం ఉండబట్టే దాన్ని నా చేతులలో పెట్టాడు మామయ్య. దాన్ని జాగ్రత్తగా చూడవలసిన బాధ్యత, బాగుచేయవలసిన బాధ్యత నాదే. బాధ్యతనుండి తప్పించుకు తిరగడం పెద్దమనిషి లక్షణంకాదు. నా ధర్మాన్ని, నా బాధ్యతను నేను శిరసా వహించవలసిందే. లీల తొందరు పిల్లి! అవును! అది వట్టి

తొందరు పిల్ల. దాన్ని నేను కేకలు పెట్టితే ఏం అఘాయిత్యం చేస్తుందో! పోనీ ఉపేక్షిస్తే... అమ్మా! ఇంకేమైనా వుందా? సూర్యదములో మునిగి పోతొంటే, అందులో నా యెదుట మునిగి పోతొంటే చూస్తు ఉరుకోవడమా? వీల్లేదు, వీలేదు అని నా మనసులో భావన రాగానే ఉద్వేగాన్ని ఆపుకోలేక 'వీలేదు, వీల్లేదు!' అని బిగ్గరగా అరచాను. నా అరుపులకు నా మిత్రులు ఆశ్చర్య పోయారు "ఆనంద్! ఏమిటి సగలే పలవస్తున్నావ్?" అన్నాడు ఒకడు. "ఓరి! రాత్రి రి గంటలయితే విడికి సగలుటరోయ్!" అన్నాడు ఇంకొకడు.

"అయినా ఎవరయినా నిద్రలో పలవరిస్తారు కాని, మెళుకువుగా వుండి పలవరిస్తారా?" అన్నాడు మళ్ళీ మొదటివాడు.

"ఆనంద్ కూర్చొని నిద్రపోతూ పలవరించాడేమో! నీకేం తెలుసు" అన్నాడు మళ్ళీ రెండవవాడు.

"ఆనంద్! ఏమిటి వీల్లేదు వీల్లేదు అని అన్నావు" పశ్చించాడు ఒకడు.

"ఏమిటో! నాకు గుర్తులేదు. క్షమించండి. ఇక ప్రశ్నించకండి. వస్తాను" తొందరగా అడుగులు వేసుకుంటూ కాసు దగ్గరకు వచ్చాను.

కాసు రోడ్డుమీద విసురుగా పరుగు పెడుతోంది. నేను వెరివాడిలా డ్రైవ్ చేస్తున్నాను. నా కాసు చక్రాలు తిరుగుతున్నట్లే నా తలగూడ గిరగిర తిరిగిపోతోంది. నా కాసు విసురుగా పరుగెడుతున్నట్లే నా ఆలోచనలు గూడ పరుగులు పెడుతున్నాయి. మధ్యమధ్య హారన్ ధ్వని, రోడ్డుమీద

నడిచేవాళ్ళను చికాకు పెడుతున్నట్లే నా ఆలోచనకు గూడ అంతరాయం కలిగిస్తోంది. శిథిలమైన మనస్సులో, వెర్రి ఆవేశంతో కాకును బలకొద్ది పరుగు పెట్టిస్తున్నాను. కొంత దూరం వచ్చేసరికి అకస్మాత్తుగా ఒక ఆడదాన్ని కేక వినిపించే సరికి నా ఆలోచనకు అంతరాయం కలిగింది. వెనకకు తిరిగి పరికించి చూచాను. నా మనస్సులోని దుఃఖంలాగే నా చుట్టూ చీకటి ఆవరించివుంది. కాదు బైటకు వచ్చి నాలుగువేపులా చూచాను. అంతా శూన్యం. ఎక్కడా అలికిడిలేదు. “ఆ కేక ఎవరిదా?” అని ప్రశ్నార్థకంగా చూచాను. “ఆడదాని కేకే! లీలది కాకుకదా!” అని ఆలోచన రాగానే నా మనస్సులో ఆరాట మధిక మయింది. అటు ఇటు పరుగెత్తాను. ఇంతలో మళ్ళీ వినిపించాయి. “మిస్టర్!మిస్టర్! ఇక్కడా, యీ మేడ మీద...ఏమండి! మిమ్మల్నే” అని అంటూ ఉండగానే ఎవరో నోరు నొక్కినట్లు తెలిసింది. ఆ మేడవైపు పరుగెత్తాను.

ఆ మేడమీద “సువర్ణలాడ్జ్” అని రాసివుంది. అన్ని గదులు తాళాలేసి ఉన్నాయి. ఆ మేడకు రెండువైపులా మెట్లు ఉన్నాయి. కుడిచేతివైపు మెట్లపై అంతస్తులో వున్న ఒక గదిలో లైటు వెలుగుతోంది. అక్కడే యీ సంఘటన జరుగుతోందని ఆతృతతో మేడమెట్లు ఎక్క నారంభించాను. నా బూట్లు చప్పుడు విని ఆతృతతో పారిపోతూ ఒక వ్యక్తి నాకు ఎదురయ్యాడు. వెంటనే అతన్ని బంధించడానికి ప్రయత్నించాను. కానీ దొరక లేదు. పట్టు జారిపోయింది. కానీ సరిగా అతను మెట్లు దిగుతున్న సమయంలో, అంతవరకు ఆరిపోయివున్న వీధిదీపం వెలిగింది. ఆ వ్యక్తి ఎవరో గుర్తు

పట్టాను. నేను నిలువునా నీరైపోయాను. కోపం, ఉద్రేకం, అహంకారం, దుఃఖం ఒక్కపెట్టిన వచ్చాయి. ఆ ఘడియలో ఆ చోట ఏవ్యక్తయితే లీలతో చనువుగా వర్తించాడో ఆ వ్యక్తేనని బాధ పడ్డాను. నేను పూర్తిగా లీలే యీ అఘాయిత్యానికి గురి అయిందని కించపడ్డాను. తొందరగా ఆ గదిలోకి పోయాను. ఆ గదిగుమ్మంలో నిలుచుని చూచాను. ఒక స్త్రీ దుఃఖిస్తూ ఆ గోడమూలను హత్తుకుపోయి మనిషి ఎవరో గుర్తుపట్టలేని స్థితిలో వుంది. ఆమె వెనుకవైపే కనుపిస్తోంది. కానీ శరీరమంతా పణికిపోతోంది. చాలా బెదిరిన దానిలా కనిపించింది. ఆమె కట్టిన పచ్చ జాకెట్టు చూచి, లీల కట్టిన నీలి జాకెట్టుకానందుకు కొంత తమాయించుకుని, నేనే ఆమెను సలకరించాను. ఒక్కసారి కంఠానుపడి బెదురు చూపు చూసింది. ఆచూపులో ఎంత కరుణ, ఎంత దుఃఖం, ఎంత ఉద్రేకం, ఎంత భీతి ఇమిడివుంది. పుష్పం తుమ్మెద నాకర్పించి నట్లు, ఆమె చూపు నా మనస్సును ఆకర్పించింది. ఆమె తమాయించుకున్న తగువాత అన్నీ తెలుసుకున్నాను.

ఆమె అడ్వకేటు సుదర్శనరావుగారి అమ్మాయి. ఆ పూళ్ళోనే మా లీల చదువుతున్న కాలేజీలోనే చదువుతోంది. వీళ్ళు చదువుతున్న కాలేజీలోనే యీ అఘాయిత్యానికి పడి గట్టిన రమేష్ గూడ చదువుతున్నాడు. అతను వీళ్ళు చాలా రోజులనుంచి అణిస్తే హంగానే వుంటున్నారట. అతను కొంత కాలం రావుగారి ఇంటిప్రక్కనే వుంటూ అమామకురాలగు శ్యామలతో కలిసి చదివేవాడట. కొద్దిరోజుల క్రితమే యీ నువర్ణలాడ్డికి మారాడుట. స్నేహించుచున్న శ్యామల, అతను

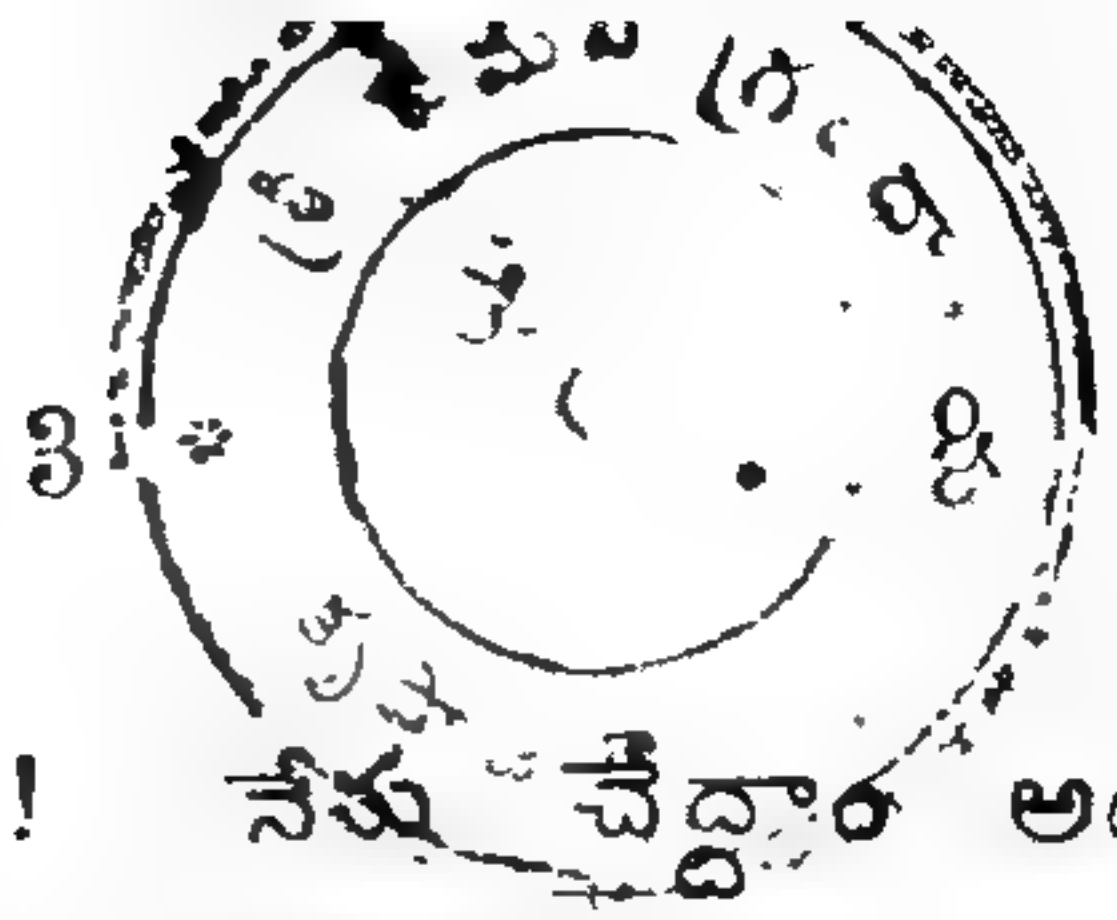
తనవద్ద తీసుకొన్న తన పుర్తకాన్ని తీసుకోవడానికి వచ్చిందట. ఒంటరిగా, అమాయకంగా వచ్చిన శ్యామలను చెరచడానికి సాహసించే “నమ్మకద్రోహి రమేష్” అని ఆమెను గోలేదట. ఈ విధంగా ఆమె కథవిని, ఆ అమ్మాయికి ధైర్యం చెప్పి “బ్రతుకు తెగువు తెలుసుకోవాలని, అమాయకంగా అందరిని నమ్మకూడదని; లోకుల అపకూడదని, తేనెమాటలకు మోసపోకూడ”దని చెప్పి ఆమెను ఆమె ఇంటివద్దకు తీసుకు వెళ్ళి నేను ఇల్లు చేరాను.

నేను గుమ్మం ఎక్కుతుంటేనే, లీల పరుగెత్తుకు వచ్చి నా చెయ్యి పట్టుకుంది. నాకేసి చూసి చిలిపిగా నవ్వింది. “నాతోరమ్మంటే రావు. అవును మాతో ఎందుకొస్తావులే” అంది వెటకారంగా. “నేను మీతో రాకూడదు” అన్నాను ముఖావంగా చెయ్యి విడిపించుకుంటూ. “ఎందుచేతో తెలుసుకోవచ్చా?” ప్రశ్నించింది. “ఇప్పుడు కాదు తరువాత” అని లోపలకు పోయి బట్టలు మార్చి లీల ఇచ్చిన నీళ్ళతో కాళ్ళు చేతులు ముఖం కడుక్కుని, తువ్వాలతో ముఖం తుడుచుకుంటూ ఉండగా “అన్నం వడ్డించా”నని అత్తయ్య వంటింట్లోంచి కేకవేసింది. నేను అన్నానికని వెళ్ళాను.

అత్తయ్య అన్నం వడ్డిస్తూ “లీలకు వయసు మీరు తోంది. త్వరగా పెళ్ళి చెయ్యాలి” అంది.

“ఇప్పుడేగి తోంద రొచ్చింది. చదువు కుంటోందిగా! చదువైన తరువాత చూద్దాంలే” అన్నాను.

“చూద్దాం అంటే కాదు, చేద్దాం అను” అంది.

“ఏమిట స్త్రీయ్యా! నీపిచ్చి! నేను చేద్దాం అంటే అవుతుందా? అనకపోతే అవకపోతుందా?” చిన్నగా సవాలును.

“నీకు నేను ఏమి మాట్లాడినా నవ్వు వస్తుంది. నేను ఎంత మొత్తుకున్నా నామూటే వినిపించుకోవు. నిన్ను పెళ్ళి చేసుకోమని చెప్పడానికి వీలు లేదుకదా! పోనీ దాని పెళ్ళి యినా తొందరలో చేద్దాం అని. అదీకాక మామయ్య పోయాడు. నేనా ఆడదానిని. నీవు కాకపోతే ఎవరుచూస్తారు? నీవు కలుగచేసుకుని లీల నొక ఇంటినాన్ని చెయ్యి బాబు!” అంది నిస్పృహతో.

“నా చేతులో ఏముందస్త్రీయ్యా! దైవ నిర్ణయం ఏలా ఉండో? ఆ ఘడియ రానాలిగాని, నీచేతులలోను నాచేతుల లోను ఉందా దాని పెళ్ళి?” అన్నాను.

“వర్షం కురవలేదని పొలాలకు నీకు లేదని ఊరుకుంటావా? చెరువునీరును పారించడంలేదు! కనుక కాలాన్ని వృధాపుచ్చకు నాయనా!” అని బతిమాలింది.

“అయితే లీలకు చదువైతే గాని చేసుకోవాలని లేదుట” అన్నాను.

“అది అనడం ఎంత అందగా వుందో, నీవు వినడం గూడ అంత అందంగావుంది చదువయ్యేదాక అల్లా అటుంది. చదువైన తరువాత పెళ్ళీ వద్దంటుంది. ఇటువంటివిషయాల్లో దాని మాటకు పాటించడానికి దాని కేమి తెలుసు? తొందర లోనే దానికి పెళ్ళి చెయ్యడం మంచిది. ఆలస్యం అమృతం విషం అన్నారు. అదీకాక మొక్కయి వంగనిది మ్రాసయి వంగుతుందా? ఆలోచించు... కాలం మనం అనుకున్నంత

అనుకూలంగా లేదు ఆనంద్! అది వికృతరూపం దానిక
ముందే దీపం వుండగానే ఇల్లు చక్కపెట్టుకోవడం మంచిది”
అని అత్తయ్య ఆవేశంగా అంటోంటే, “ఏమిటత్తయ్యా!
ఇవాళ నీధోరణి చాలా క్రొత్తగా వుండే!” అన్నాను. దానికి
ఆమె కంటతడి పెడుతూ నా చెవిలో కొన్ని మాటలంది.
నేను నిర్భాంతపోయాను. “అల్లాగా! యీ విషయం నేను
చూచుకుంటాను. నీవేమి పట్టించుకోకు. తెలియనట్లే వుండు.
అయినా! నిదానంమీద నిజం తెలియకపోదు. అన్నింటికీ
ఓర్పు అవసరం” అన్నాను సముదాయస్తూ.

నేనుపోయి డాబామీద మడతమంచం వేసుకొని
వెన్నెలలో పడుకుని చందమామను అనేక ప్రశ్నలు
వేస్తున్నాను. ఆకాశంమీద చందమామ మేఘాలచాటున
దాక్కుంటూ నాతో దోబూచు లాడుతోంది. మా పెరిటి
లోని జామచెట్టుమీద చిలకలు కీచుకీచుమని శబ్దము చేస్తూ
చెలగాట లాడుతున్నాయి. గున్నజాజి, నైట్ కీక్స్ పువ్వుల
వాసన గాలిలో కలిసి మా డాబా అంతా ఆవరించింది.
భుక్తాయాసంగా ఉండడంవల్ల వక్కపొడి నములుతూ
మాగన్ను వేశాను. ఇంతలో లీల నా దగ్గరకు వచ్చి
కూర్చొని, “అమ్మ ఏమిటంటోంది?” అని నన్ను అడిగింది.
“ఏమన్నది?” అని తిరిగి ప్రశ్నించాను ఏమీ తెలియనట్లు.
“నాకు తెలియదుకనుక నే నిన్నడుగుతున్నాను” అంది. “తెలి
యనిదానికి అమ్మ ఏదో అందని ఏలా తెలిసింది?” నిల
దీశాను. కోపంగా నాకేసి చూసింది. “కడుపులో కుళ్ళు

పెంచుకని గొ.మక్కోవడం కాదు. వద్దే నా ఉంటే చెప్పాలి” అంది. “దెపితే నీవు చేస్తావు కనకనా?” అని పాగదీశాను.

“సమీహో చెప్పు” అని అడిగింది. నేను కాసేపు ఆలోచించి మెల్లిగా మెత్తగా “నీవు ఎవరితోనో స్నేహం చేస్తున్నావట” అన్నా. వెంటనే “నేను ఎవరితోనూ స్నేహం చెయ్యడంలేదు ఒక శ్యామలతో తప్ప” అంది. నాకు చాలా ఆశ్చర్యమేసింది స్నేహం చెయ్యడం తప్ప కాదే. ఒకవేళ ఎవరితోనైనా స్నేహం చేస్తుంటే చెప్పవచ్చు కాని అది చెడుస్నేహమైన లేక అది స్నేహంకాక మరొక ప్రేమే, పైకి చెప్పడానికి జంకు కలుగుతుంది. ఇప్పుడు లీల వరస మాస్తే అల్లాగే అనిపిస్తోంది. “ఎవరితోనూ స్నేహం చెయ్యడంలేదు ఒక్క శ్యామలతో తప్ప” అని నమ్మేలా చెప్పతూ ఎలా బుకాయుస్తోందో! లీల యీ విధంగా బుకాయినూ అబద్ధాలాడుతుంటే నా సహనం సరించి పోయింది. ఆవేశంతో ఆలోచించకుండా “ఔనులే! నీవు ఎవరితోనూ స్నేహం చెయ్యడంలేదు. కాకపోతే ఇసుక తిప్పలమీద పిక్కాల్లు చేస్తున్నావు” అన్నాను. ఆ మాటకు లీలకుగూడ ఆవేశం అవధులను దాటింది. “ఎవరు పిక్కాల్లు చేస్తున్నారు?” పౌరుషంగా ప్రశ్నించింది. లీల ఉద్రేకంతో అల్లా ప్రశ్నించే సరికి నాకు జ్ఞానోదయ మయింది. నేను పొరపాటు చేశానని గ్రహించాను క్షణం క్రితమే అత్తయ్యాను “నిదానం మీద నిజం తెలుస్తుంది. దేనికైనా ఓర్పు అవసరమని శ్రీరంగనీతులు చెప్పారు. ఇప్పుడు తెలుసుకున్నాను, చెప్పడం ఎంతసులభమో చేయడం అంత కష్టమని. చివరకు ఇతరులకు సలహాలిచ్చిన

నేను, నా సలహాలను నేను పాటించలేక పోయాను. తొందర పడ్డాను. పొరపాటు చేశాను. ఏమి చెయ్యగలను? కాలు జారితే తీసుకోవచ్చు గాని నోరు జారితే తీసుకోగలమా!. ఆమె వేసిన ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పకుండా మానం వహించాను.

“నేనడిగినదానికి సమాధానం చెప్పవేం బావా! లా పాయింటు దొరకడంలేదా? దెప్పింది లీల.

“లీలా! చాలా చికాకుగావుండి ఏదో అన్నాను. నిన్నే మన్నానో, ఏమను కుంటున్నానో, అనేమాట ఏదో, అనని మాట ఏదో, ఆలోచించకుండా అన్నాను. ఏమీ అనుకోకు. కాసేపు పోయిపడుకో. కాస్త మనస్సుకు శాంతికలుగుతుంది” అని బ్రతిమాలాను దీనంగా.

“శాంతి! ఇంకెక్కడి శాంతి! అసవలసినదంతా అని ఇప్పుడు మొసలి కన్నీరు కారుస్తావా?” అని లీల విసురుగా నిందించసాగింది. అవును పోరాటంలో ప్రతిపక్షుని ముందు తల వంచితే అతనికి లోకువయే కదా! కసితీరా తలను తన్ని గాని సరిధిబేరాలకు రాదు. అనాలోచితంగా రోక్కిరో తల పెట్టి రోకలి పోటుకు వెనుదీయడమెందుకు? “లీలా! కోపంలో నీవుకూడ నేను చేస్తున్న, చేసిన తప్పునే చేస్తున్నావు. అంతగా నీకు కసి తీరకపోతే రేపు ప్రొద్దున్నే నన్ను సావకాశంగా నోరు నొప్పి పుట్టేలా తిడుదువుగాని” అని అన్నాను లేని నవ్వును తెచ్చుకుని.

“బావా! అగ్నిజ్వాలను ప్రజ్వరిల్లచేసి మళ్ళీ ఆర్పడానికి ప్రయత్నిస్తావు ఎందుకు? మండేదాన్ని పూర్తిగా మండనియ్యి.

కపటము, కుళ్ళు, పాపం పూర్తిగా నుసియై పోయేవాక మండలియ్యి. మధ్యలో మానివెయ్యడం మెందుకు?" లీల కసి తీరా అంటూ బిగ్గరగా అరవసాగింది. లీల ఎంత చెప్పినా వినకుండా యీధంగా నన్ను రెచ్చకొడుతూంటే నేను సహించలేకపోయాను. ఉద్రేకంలో కొట్టుకుపోతున్న లీల వాక్రప్రవాహాన్ని నేను 'లీలా' అని బిగ్గరగా అగచి స్తంభిపచేశాను. లీల వాగ్ధాటిని కట్టిపెట్టి కోపంతో కుసరుసా చూడసాగింది.

"లీలా! నీకు తప్పు చేయడం తెలుసుగాని దాన్ని దిద్దుకోవడం తెలియదు. తప్పు చేస్తే దిద్దుకోవడమే సరియైన ఉత్తమమార్గం. అలాకాక తప్పుచేసి దాన్ని కప్పకోవడం కోసం మళ్ళీ తప్పుచేసి, ఇదేవిధంగా తప్పుడడుగులు వేస్తే చివరకు చతికిలపడడం తప్పదు. తప్పు చేయడం మానవలసిన సహజమైన విషయమే. దాన్నిగూర్చి సిగ్గుపడనక్కరలేదు. నీగురించి నీవు నాకు చెప్పకపోయినా అంతా తెలుసు. బుకాయించి, గదమాయించి నీవు నన్ను మభ్యపెట్టలేవు" అన్నాను గాంభీరంగా హెచ్చరిస్తూ.

"నిన్ను మభ్య పెట్టవలసిన అవసరం నాకేమిటి? 'యద్భావం తద్భవతి' అని ఊరికే అన్నారా! తాపత్వినకుందేటికి మూడే కాళ్ళు అని పట్టుపట్టే మూఘులను రంజింప చేయడానికి నేను మూఘురాలను గాను. అయినా నా యిష్టమొచ్చినట్లు నేను తిరుగుతాను, ప్రవర్తిస్తాను నీవెవరవు నన్నడ్డగించడానికి? నా ఆంతరంగిక విషయాలలో కలుగచేసుకోవడానికి నీ కెవరిచ్చా రీ అధికారం? ఇకనుంచైనా నా జీవితంలో కలుగచేసుకోక, నీ హద్దులో నీవుండడం మంచిది"

అని లీల అనేసింది. వళ్ళు తెలియని ఆవేశంలో యేమాట అనగూడదో అదే అనేసింది. నేను, నాచేత దానికి తృణప్రాయమయిపోయింది. లీల ఇంత మాట అంటుందని నే ననుకోలేదు. ఇన్నాళ్లు పెంచిన ప్రేమానుబంధం ఆనాడే తెగిపోయింది. ఆ ఘడియలో ఆ మాట నా హృదయాన్ని గాయపర్చింది. లీల అం పేనే అసహ్యమేసింది. ఆ రోజునుండి లీలతో చనువుగా మాట్లాడటం మానివేశాను. లీల సంగతే వదిలేశాను. లీల ఎలాపోయినా నన్ను కాస్తట్టు ఊరుకున్నాను. నా ప్రవర్తన మారడంచూసి, లీలగూడ చాలా మారిపోయింది. తరువాత తనుచేసిన దానికి పశ్చాత్తాప పడే ఉంటుంది. నన్ను అనేక సార్లు ప్రశ్నించింది. బ్రతిమాలింది. నేను విసుక్కుంటున్నా, నన్ను పలకరించేది. ఏదో విధంగా మళ్ళీ నన్ను చనువు చేసుకోవాలని ఎంతో తాపత్రయ పడింది. కానీ, ఆ నాటి గాయం మానలేదు. తెగిన బంధం అతకలేదు. కానీ, నేను లీల ఈ విషయాన్ని మాత్రం అత్తయ్యకు తెలియకుండా జాగ్రత్త పడ్డాము. నా సత్యాగ్రహానికి లీలలో నే నాసించిన మార్పు మాత్రం రాలేదు ఎప్పటివలె రాత్రులు పగలు షికార్లు చేస్తోంది. అందరితోనూ చిలిపిగా ప్రవర్తిస్తోంది. అందరినీ చూస్తుంది, నవ్వుతుంది, కవ్వీస్తుంది, చివరికు అనుమానాన్ని కలిగిస్తుంది. లీల ప్రవర్తనకు అత్తయ్య బాధపడ సాగింది.

సాయంత్రం 4 గంటలయింది. ఒక వ్యక్తి తిన్నగా, మా లీల వున్న గదివైపు మేడ మెట్లెక్కుతున్నాడు. నేను చల్లగాలికి మా తోటలో తిరుగుతున్నాను. వాడు బహుశా!

నన్ను చూసి వుండడు. చూసినా! లీల వాడికిచ్చిన అలుసు
వల్ల లెక్క చెయ్యకపోవచ్చు. ఆ వ్యక్తి ఎవరోకాదు. ఆనాడు
శ్యామలను బలాత్కరించిన వ్యక్తి. లీలతో చనువుగా
ప్రవర్తించిన వ్యక్తి. అందుచేత నేను అతడు పరికట్టకుండా
అతనిని వెంబడించాను. వాడు తిన్నగ మేడ ఎక్కి పిల్లిలా
లీల గదిలో దూరాడు. నేను మెల్లగా ఆ గది కిటికీవద్దకు
వచ్చి వారి సంభాషణను వినసాగాను. లీలను మళ్ళీ బీచికి
రమ్మని అతడు ప్రాధేయ పడుతున్నాడు.

“మా యింట్లో నన్ను కేకలేస్తున్నారు. నీవు బీచిలో
ఉండు. నేనక్కడికి వస్తాను” అని లీల అంటూవుండగా నేను,
వారిని సమీపించాను.

నన్ను చూసి ఇద్దరూ కంగారు పడ్డారు లీల ధైర్యం
తెచ్చుకుని నాతో ఇల్లం అంది. “ఇతను నా ఫ్రెండ్. నా
క్లాసుమిత్రుడు. చాలా మంచివాడు” అంది వణకుతున్న కంఠంతో.
నేను అతనిని దీర్ఘంగా చూశాను. కంపించాడు. కంగారు
పడ్డాడు. తడబడుతూ “ఔ నండి!” అన్నాడు.

“నీవెవరబ్బాయివి?” అని అడిగాను సామ్యంగా.

“గామయ్యగారి అబ్బాయి నండి” అన్నాడు బిక్కు
బిక్కు మంటూ

“సువర్ణలాడ్జిలో ఉంటున్నావు కదూ?” ప్రశ్నించాను
తీక్షణంగా చూస్తూ.

సందేహిస్తూ “అవును” అని తలూసాడు నోరు పెకలక
పోయేసరికి.

“మీ నాన్నగారికి ఏంపని?” తిరిగి ప్రశ్నించాను.

“ఆయన గతించారు” దీనంగా ముఖం పెట్టాడు.

“మీ తల్లి గారు?”

“మీ అమ్మగారాండి? పేరు గంగమ్మగారు. మా ఊళ్ళోనే వుంటున్నారు” ధైర్యంగానే సమాధానం చెప్పాడు తమాయిండుకుని.

“చాలా సంతోషం. నాయనా! నాకు ఇల్లా చనువుగా కలుపుకోసుతనం కలవాళ్ళంటే ఎంతో ముచ్చట. నువ్వేమీ సందేహించ సక్కరలేదు. మా లీలకు అభ్యంతరం లేకపోతే నీవు మా యింట్లో నిరాటంకంగా విచ్చలవిడిగా సంచరించ వచ్చు” అన్నాను వ్యంగ్యంగా.

ఈ మాటకు అతను నన్ను చూసి నవ్వాడు ఆ సవ్య కడుపులో పుట్టిందో? నాభిలో పుట్టిందో? నోటిలోంచి పుట్టిందో! గాని పెదవులలో కనిపించి పెదవులలోనే మాయ మయింది.

“బీచికి వెడుతున్నాను బావా!” అని చెప్పింది లీల.

నేను మానంగా అక్కడనుంచి వచ్చేశాను.

సువర్ణలాజ్జిలో సంఘటన జరిగిన దగ్గరనుంచి నా జీవితంలో ఒకనూతన శక మేుపింది. ఒకవైపు లీలస్థితి విషమించడం. రెండోవైపు ఆ ఆదర్శ భావాల అందాల యువతి శ్యామల నా హృదయాన్ని ఆకర్షించి అశాంతి రేకెత్తించడం నా జీవితాన్ని క్రొత్త బాట వైపుకు మళ్ళించాయి

ఒకరోజు నేను బాసులో పరధ్యాన్నంగా కూర్చొని వుంటే, సుదర్శనరావుగారు నన్ను చూసి “నీకోసం రెండు రోజుల నుంచి చూస్తున్నాను. దొరకడంలేదు మాట్లాడడానికి.

సాయంత్రం వెళ్ళేటప్పుడు నాకు కనిపించి మరీ వెళ్ళు" అని హుకుం జారీ చేశారు. నేను ప్రాక్టీసు మొరలు పెట్టిన దగ్గర నుంచి, సుదర్శనరావుగారు నాకు అమూల్యమైన సలహాల నిచ్చి ఎంతో చేయూత నిచ్చారు.

వారి సహాయం, సహకారం లేకపోతే నేను ఇంత వాణ్ణి అయ్యేవాణ్ణి కాదు. ఆయన చెప్పిన ప్రకారమే వెళ్ళి పోయేటప్పుడు వారికోసం గేటువద్ద కాకు ఆపి ఎదురు చూడ సాగాను. చాలా ప్రాక్టీస్, పేరుగల వకీలు అవడంవల్ల ఆయనను పార్టీలు త్వరగా వదలకు. ఆయన వాళ్ళను ఎల్లాగో వదుల్చుకుని, చాలా దూరంనుంచి కిక్కిరిస్తూ రైలుపెట్టెలో ప్రయాణం చేసిన ప్రయాణీకునిలా చెమటలు తుడుచుకొనుచు వగనుస్తూ నన్ను చేరారు. "నీవు నామాట తీసెయ్యవని తెలిసే ఆలస్యంగా వచ్చాను. శ్రమ కలిగించినందుకు ఏమీ అనుకోకు" అన్నారు ఆప్యాయంగా.

"దానికేమిలెండి! ఇంతకీ మీరు నన్ను ఎందుకు కలవ మన్నారో?..." అని అంటూ వుండగానే "ఓ అదా! ఏముంది ఆనంద్! మొన్న వచ్చిన ఖానీకేసు విషయమై నేను కలకత్తా వెళ్ళవలసి వచ్చింది. బహుశా నాలుగైదు వారాలు పట్టవచ్చు తిరిగి రావటాని. అందుచేత కాస్త నాకు ఉపకారం చేస్తావని" అన్నారు సుదర్శనరావుగారు దీనంగా నాకేసి చూస్తూ.

"ఉపకారమా! నావల్ల మీరు జరిగే ఉపకార మేమి టండి!"

"అల్లా అనకు. నేను ఊరు వెడితే మా అమ్మాయి శ్యామల ఒక్కరై ఇంట్లో ఉండవలసి వస్తుంది. ఎప్పుడు ఎటు

వంటి అవసరము కలుగుతుందో! అస్తమానం మా ఇంటికి రకరకాల మనుషులు వస్తారు. దాన్ని వంటరిగా వదిలి వెళ్ళడం ఇష్టంలేదు. వదిలక తప్పడంలేదు” అన్నారు బాధగా.

“ఓస్! ఇంతేనా! ఇంతమాత్రానికి ఇంతగా చెప్పాలా! మీ శ్యామలను మా యింటికి పంపండి! మా అత్తయ్యతో అన్నీ చెప్పతాను” అన్నాను.

“ఆనంద్! అన్నీ నా నోటివెంట చెప్పించాలా! ఆమాత్రం గ్రహించలేవు! శ్యామలను ఎంత భద్రంగా చూడాలో మా ఇంటినిగూడా అంత భద్రంగా చూడాలి” అన్నారు సుదర్శనరావుగారు.

“నా ఒక్కడివల్ల అయ్యే పనేనా?” అని సందేహించాను.

“సందేహించకు. నా మాట నీవెప్పుడూ కాదనలేదు. అందువల్లనే నీకు వప్పగిస్తున్నాను” అన్నారు గట్టి నమ్మకంతో.

పెద్దవారు అంతగా చెప్పతోంటే నేను ఏమీ చెప్పలేకపోయాను. నేనా చిన్నవాణ్ణి. నామీద పెట్టిన బాధ్యతా చాలా పెద్దది. కాంతా కాంచనాలను జాగ్రత్తగా కనిపెట్టుకుని ఉండడమంటే మాటలా? అయినా తప్పడం లేదు. నేను అవును అనలేదు కాదు అనలేదు. ముభావంగా ఉండుకున్నాను. పూనం అర్ధాంగీకార మన్నట్లు ఆయన అర్ధం చేసుకుని, నన్ను వాళ్ళ ఇంటికి తీసుకువెళ్ళి, ఆ యింటి వ్యవహారాలు నా కప్పగించి ఆయన ఉండు వెళ్ళారు.

నేను ప్రతిరోజు శ్యామల దగ్గరకు వెళ్ళేవాడిని. శ్యామల నాకు చాలా గౌరవము చేసేది. శ్యామలతో మాట్లాడాలంటే నాకు చాలా ముచ్చటగా ఉండేది. ముచ్చటయైన ముఖము, మధురమైన వాక్కు, వాడియైన చూపు, అణకువ గలిగిన నడవడికగల ఆమెను చూస్తే ఎవరు ఆకర్షించరు? సుదర్శనరావుగారు వెళ్ళిన రెండవ రోజున, శ్యామల షేర్ వెడదాము రమ్మంది. నేను “సరే” అన్నాను. శ్యామల తిన్నగా ఊరి వెలుపల ఉన్న వారి తోటలోకి కారు పట్టించింది. శ్యామల గాలికెగురుతున్న తన నల్లని, మృదువైన వంకీల జుట్టును సర్దుకుంటూ “కూర్చోండి!” అంది కోయిలలా అక్కడ ఉన్న సిమ్మెంటు బెంచీని చూపుతూ. నేను ఆ బెంచీమీద కూర్చున్నాను. తరువాత శ్యామలగూడ నా ప్రక్కనే కూర్చుంది.

“ఈ తోటను మా తాతయ్య వేయించాడు. ఈ తోటలోని మామిడికాయల ఆవకాయలేనిదే మా తాతయ్య ముద్దకూడ ముట్టేవాడు కాదట” అంది శ్యామల నా ఆలోచనకు అంతరాయం కలిగిస్తూ.

“అల్లాగా! మీ తాతయ్యకు ఆవకాయ అంటే ఇష్టమన్నమాట” అన్నాను.

“ఒక్క ఆవకాయే కాదు. ఇంకా గోంగూర, ములగ కూర, మొంతికూర, కందికట్టు, పెసరకట్టు ఒక్కటేమిటి ప్రతి రోజు విస్తరి నిండుగా ఆధరపులు లేకపోతే ఆరోజున బెంపాసన చేసేవాడేకాదు” అంది గొప్పగా.

“అల్లాగా! అయితే, మీ తాతయ్యకు అన్ని విషయా
లలోకం టే భోజనం విషయంలో శ్రద్ధ ఎక్కువ అన్నమాట!”
అన్నాను మెల్లగా.

నా మాటకు శ్యామల చిన్నగా నవ్వింది. ముసలి
తనాన్ని రెండవ బాల్యావస్థగా చిత్రిస్తారు కవులు. ఆఖరి
రోజులలో మాతాతయ్యకు అభిరుచులు ఎక్కువ అయ్యాయి.
అప్పుడు మా నాన్నగారు, అదిగో! ఆ ప్రాంతములో ఆపిల్
మొక్కలను ద్రాక్షతీగెలను గూడ నాటించాడు. పాపం!
తాతయ్య ఆ పండ్లను తినకమునుపే కన్నుమూశాడు.
ఇప్పటికీ మేము ఆకాయలు పండ్లు తినుచున్నప్పుడు తాతయ్య
గుర్తుకు రాకుండా ఉండడు” అంది బెంగగా.

“పాపం! ప్రాప్తి లేకపోయింది. ఇంతకూ నీకు, మీ
నాన్నగారికి ఏమి ఇష్టం” నవ్వుతూ ప్రశ్నించాను, సంభాషణ
మార్చాలని.

“నాకు పూలమొక్కలంటే ఇష్టం” అంది సిగ్గుపడుతూ.

“అందుకే కాబోలు! ఈ తోటలో ఎక్కడచూచిన
ఆమొక్కలే కనిపిస్తున్నాయి” అని తోటంతా పరకాయించి
చూచాను.

“అది పనసచెట్టు కాబోలు!” అన్నాను ఒక చెట్టును
చూపుతూ.

“అవును! మా అమ్మకు ఎవరో పనసచెట్టు నాటితే
పనసతోనల లాంటి పిల్లలు పుడతారని చెప్పారుట. అందు
చేత మా అమ్మ ఎంతో శ్రద్ధగా ఆ మొక్కను నాటి ఎంతో
ఆప్యాయంగా పెంచింది. ఇప్పటికీ మా నాన్నగారు ఈ

తోటలోకి వస్తే, ఈ చెట్టును చూచి కంటతడి పెట్టకుండా ఉండలేడు" అంది కండ్ల వెంట నీరు కాకున్నా.

“అల్లాగా!” అన్నాను విస్తుపోతూ. సంభాషణ మూర్ఛ దామని నేను ప్రయత్నించబోతే, మళ్ళీ తిరిగి కథ పునరావృత్త మయిందనుకున్నాను.

“ఈ తోటను కవులు కిచ్చారా?” అని ప్రశ్నించాను.

“లేదు. తోటమాలిని పెట్టి మేమే పెంచుతున్నాము. ఇదివరకు వీరన్న అనే తోటమాలి ఉండేవాడు. మా తాతయ్య కాలంనుంచి వాడే దీన్ని పెంచి పెద్దచేసి ఇంతవరకు తీసుకు వచ్చాడు. నన్ను వాడు ఎత్తుకు మోసేవాడు. ఈ తోటంత తిప్పేవాడు. పాపం! వాడి భార్య ఎవడితోనో లేచి పోతే అవమానం భరించలేక ఆనూతిలో దూకి మరణించాడు. అప్పటినుంచి, నాకుమల్లనే యీ చెట్లకు తోడులేక బెంగ పెట్టుకుని ఎండిపోనాగాయి. అప్పటికి ఇప్పటికి తోటను పోల్చి చూస్తే ఎంతో తేడా కనిపిస్తోంది” అంది గత విషయాలను జ్ఞాపకం చేసుకుంటూ శ్యామల.

ఇంతలో కనుచీకటి పడసాగింది. అక్కడకు దగ్గరలో పాకుతున్న కాలవ వడ్డున ఆరవేసిన బట్టలను మూటలు కట్టుకుని చాకలి బామలు వారి భర్తలతో కులాసాగా చలోక్తులాడుకుంటూ తిరిగి వస్తున్నారు.

అంతవరకు చేపలు పట్టుతున్న బెస్తవాళ్లు పెద్దగా కోలాహలం చేసుకుంటూ తిరిగి పోతున్నారు. పశువులను, గొర్రెలను పశువుల కాపల్ల ఇండ్లకు తోలుకు పోతున్నారు.

సత్తులు గూళ్ళను చేసుతున్నాయి. వీధిలో దీపాలు వెలుగుతున్నాయి.

“ఇవాళ తిథేమిటి?” అని ప్రశ్నించాను పరధ్యాన్నంగా ఉన్న శ్యామలను.

ఒక్కనారి ఉలిక్కిపడి “అమావాస్య” అరది తొందరపడుతూ.

“ఇవాళ అమావాస్యా! చూడు ఆకాశంలో ఆ ఘోర చంద్రుణ్ణి” అన్నాను నవ్వుతూ. శ్యామల గూడ నాతో పాటు నవ్వుతూ “పూర్ణిమ అనబోయి అమావాస్య అన్నాను. అంతే!” అంది సిగ్గుపడుతూ.

ఇదేవిధంగా శ్యామలతో అర్థంలేని మాటలతో ఆమెను బాగా సమీపించాను. శ్యామల అదోలా నాకేసి చూస్తు చిరునవ్వు నవ్వింది.

శ్యామల దగ్గర ఒక్క ముద్దు దొంగిలించాలని నా అభిలాష. కానీ అది ఏలా సాధ్యం? ఒకవేళ శ్యామల నన్ను ప్రేమించడం లేదేమో! ఒకవేళ ప్రేమించినా ఆమెది నా లాంటి ప్రేమ కాదేమో! అయినప్పుడు నేనేమైన తొందర పడితే ఇంకేమైనా ఉందా? నన్నుగూడ ఆ రమేష్‌తో కలిపేస్తుంది. నిజంగా మగజాతినంతా నిందిస్తుంది అని అనుమానించాను. శ్యామలకేసి పరిశీలనగా చూచాను. శ్యామల ఆకాశంలోని చందమామ కేసి తదేక దృష్టితో చూస్తు ఏదో తీవ్రంగా ఆలోచిస్తోంది.

“శ్యామల! చందమామకేసి అంత ఇదిగా చూస్తావేం? దిష్టి తగులుతుంది జాగ్రత్త!” అన్నాను నవ్వుతూ.

“ఏమైనా! నేను చూడకుండా ఉండలేను” అంది ఆశ్చర్యంతో నొలకబోస్తూ.

“ఎందుచేతనో? తెలుసుకోవచ్చా?” అడిగాను వారగా చూస్తూ.

“నేను ప్రాకడం మొదలుపెట్టి, నాకు జ్ఞానం వచ్చింది. నాటినుండి ఆ చందమామతోనే ఆడుకుంటున్నాను. అప్పుడు ఇప్పుడుగూడ ఆ చందమామతో జిట్టా పట్టాలేసుకొని ఆడుకోవాలనే అభిలాష పోలేదు” అని నాకేసి చూసి “నామాటలు మీకు నవ్వు వస్తున్నాయా?” అని ప్రశ్నించింది.

నాకేమనాలో తెలియలేదు. “రమ్మోవాళ్ళు రాకెట్టులో లైకా అనే కుక్కను పంపారుగాని, నిన్ను పంపితే వదిలిపోయేది. నీ కోర్కె తీరేది, వారి ఆశయమూ నెరవేరేది” అన్నాను వ్యంగ్యంగా.

“రమ్మోవాళ్ళు రాకెట్టులో, స్పూటిక్-నో పంపారు కానీ మన స్వార్థంకోసం నోరులేని జీవాలను కుక్కలను, కోతులను ఇలాబలి ఇవ్వడం మాత్రం సహించను” అంది బాధగా.

“ఇలాంటి ధర్మ సందేహాలకు, శంకలకు శాస్త్రజ్ఞులు లొంగిపోతే ఎల్లాగా! మనకు అక్కడివిషయాలెలా తెలుస్తాయి? పోనీ, ఆ కుక్కలను, కోతులను మృతదేహాలుగా భావించి పూజిద్దాం!” త్యాగమూర్తులుగా వర్ణిద్దాం! అన్నాను ఆమె కేసి అదోలా చూస్తూ.

“కుక్కను చంపితే ఏడుగుళ్ళు కట్టిస్తే నేగాని పాపం పోదు” అంది శ్యామల ఆవేశంతో.

“వాళ్ళ తెలిను ఏసు ప్రభువు ఆ విషయం చెప్పలేదు వాళ్ళకి. అయినా, తెలిసో తెలియకో సత్తిదేశంలోను ఎందుకో అందుకు చాలా చచ్చిలే కడుతున్నాను. అందుచేత వాళ్ళ చర్చలను లెక్కపెట్టి చూస్తే వాళ్ళు ఇంకా చాలా కుక్కలను చంపవచ్చు” అన్నాను వ్యంగ్యంగా.

“మీరు చాలా చతురులండి! ఇంత ముచ్చటగా మాట్లాడుతారని నాకు తెలియదు. నే ననేది విజ్ఞానాన్ని వికసింప చేయవద్దని కాదు. అదిగూడ ఆహింసా సద్ధతిలోనే జరగాలని నా అభిలాష. చూడండి! ఆధునిక మానవుడు సముద్రంలో చాపలా సంచరిస్తున్నాడు, ఆకాశంలో పక్షిలా విహరిస్తున్నాడు, క్రొత్త గహాన్ని కూడ ఖగోళంలోకి పంపాడు. అయితే మాత్రం మేంలాభం? చీమ కుట్టినా, దోమ కుట్టినా ఓర్పుకోలేడు. సర్వవాశనానికి బాంబులు ఎన్నో కనిపెట్టాడు. కానీ, తన మనసులో ఉన్న అరిషడ్వర్గాన్ని జయించడానికి ఒక్క బాంబునైనా కనిపెట్టగలిగాడు? తన మనసులోని శత్రువులను జయించి, తన్ను తాను తెలుసుకోవడం చేతకానివాడు. ఎవరినో జయించి ఎవర్నిగురించో తెలుసుకుంటాడా? నాకేం నమ్మకంలేదు. ఒకవేళ నమ్మదగినదే అయినా తనలోని శత్రువులను జయించేదాక ఎన్ని జయించినా, ఎన్ని తెలుసుకున్నా నేను ప్రశంసించేది లేదు” అంది గంభీరంగా శ్యామల.

“గీ చిన్న మెదడులో ఇంత పెద్ద భావముందని నాకు తెలియదు శ్యామలా!” అన్నాను ఆశ్చర్యపోతూ. శ్యామల నా మాటలకు సిగ్గుపడుతూ నవ్వింది.

“అయితే మరి నువ్వు ఆ చందమామతో జిట్టాపట్టా లేసుకుని ఆడుకోవడం ఎల్లా జరుగుతుంది?” తిరిగి ప్రశ్నించాను.

“అది మన పూర్వులకు అలవాటైన విషయమే. నేను క్రొత్తగా కోడలంలేదు” అంది వింతగా.

“అది పూర్వులకు అలవాట! ఇది ఎప్పటి మాట?” వింతగా ప్రశ్నించాను.

“మాడండి! మనం తలుచుకుంటే మనమనస్సు ఎక్కడికై నానరే వెళ్ళి తిరిగివస్తుంది. అనంతమైన, అలభ్యమైన ప్రదేశాలకు వెళ్ళి అన్నివిషయాలు, సూర్య చంద్రులకు కూడా తెలియని విషయాలు మన మనస్సు సంకల్ప మాత్రంచేత క్షణ కాలంలో తెలుసుకొని వస్తుంది. అందుచేతనే ‘రవిగాంచనిచో కవిగాంచు’ అని అన్నారు” అంది శ్యామల ఊహ ప్రసంగములో తేలిపోతూ.

“ఊహ ప్రసంగములోని మాటలు వాస్తవ ప్రపంచములో చెల్లుతాయా?” ప్రశ్నించాను గుక్క తిప్పుకోకుండా.

“ఒకస్సామ ఒక శాస్త్రవేత్త రాకెట్టును చంద్రమండలములోకి పంపుతానంటే అది వాస్తవానికి విరుద్ధం. కేవలం ఊహమాత్రమే అని గేలిచేశారు అందరూ. ఇప్పుడు ఆ ఊహయే వాస్తవము కాలేదు? అల్లాగే నా ఊహమాత్రం వాస్తవము ఎందుకుకాదు? ఊహ ఒకచోట వాస్తవము మరొకచోట అవాస్తవము అవుతుందా?” మళ్ళీ ప్రశ్నించింది శ్యామల గుక్క తిప్పుకోకుండా.

“ఏమో! అన్ని ఊహలు, అన్ని కలులు నిజమూ తాయా?” అన్నాను అప్రయత్నంగా. ఆమాటకు శ్యామల కూడ ఆలోచనలో పడింది. చాలాసేపు మేమిద్దరం మానం గానే ఉన్నాము. మా మనసులే మూగభాషగా ఏనో మాట్లాడుకుంటున్నాయి. ఆ మూగభాష తెలిసిన చెల్లు చేమలు ఆ భాష వింటూ తెలిసినట్టుగా తల లాడిస్తున్నాయి.

“నామనసెప్పుడు ఆ ఆనంద సుదాకరుని సాన్నిధ్యాన్నే కోరుతుంది” అని అప్రయత్నంగా అన్న శ్యామల మాటలు నన్ను భావ ప్రపంచంలోంచి బయటకు లాగాయి.

“ఆ ఆనంద సుదాకరునికి గూడా శ్యామల మేఘాలతో ఆడుకోవడమే ఇష్టం” అన్నాను ఆ భావాన్నే కొనసాగిస్తూ.

“శ్యామల మేఘాలతో ఆడుకుంటోంటే నక్షత్రాలకు అసూయగా వుండదూ?” సందేహాన్ని వెలిబుచ్చింది శ్యామల.

“నక్షత్రాలు అసూయ పడతాయని ఆనంద సుదాకరుడు ఆ శ్యామల మేఘాలతో దోబూచు లాడుకోవడం మానాడా? కావలిస్తే చూడు” అన్నాను ఆకాశంకేసి చూపుతూ.

శ్యామల ఆకాశంకేసి చూస్తూ “అవును. అదీ నిజమే! తన్నుమాలిన ధర్మముందా? ఒకళ్ళు అసూయ పడతారని ఎందాక బాధపడేది” అంది ఆలోచిస్తూ.

“అయితే యింకేం? బాధపడడం మానెయ్యి” అని అంటూ ఆమె భుజంమీద చెయ్యి వేశాను. వెంటనే శ్యామల

కంపించింది. నేను చెయ్యి వెనుకకు తీసుకుని తటపటాయిస్తూ నిలుచున్నాను. శ్యామల అదోలా నాకేసి చూసింది. వెంటనే “నేను బాధపడను లెండి.” అంది అర్థోక్తిగా. శ్యామల అల్లా అని సద్దకోననే నాకు ఒకవిధంగా ధైర్యం కలిగింది. వెంటనే ఆమెకు దగ్గరగా జరిగి కూర్చున్నాను. శ్యామల అభ్యంతరం చెప్పలేదు.

“శ్యామల! ఆ ఆనంద సుదాకరుడు నీయెదుట నిలిచి ఆడుకోవడానికి రమ్మని పిలిస్తే నీవేంచేస్తావు?” అని అడిగాను.

“ఇక్కడే వుండు. మా నాన్నతో చెప్పి వారు వప్పు కుంటే వస్తాను అని చెప్పతాను” అంది ఘాటుగా.

“అంటే! ఆట ఆడుకోవడానికిగూడ నీకు స్వాతంత్ర్యం లేదన్నమాట!” హేళనగా ప్రశ్నించాను.

“నాకు స్వాతంత్ర్యం లేకపోలేదు. నాకుగల గౌరవాన్ని వ్యక్తం చేసుకోవడానికే నేను వారి అనుమతిని పొందేది. నేను ఆ ఆనంద సుదాకరునితో ఆడుకుంటూంటే చూచి ఆనందించాలని మా నాన్నకు ఎప్పటినుంచో ఉంది. వారి ఆశ, నా కోరిక నెరవేరి ఆనందం లభిస్తే, ఇద్దరం పంచుకో వద్దు? నాకు వారి అనుమతి, ఆశీర్వాదం అక్కరలేదు!” సూటిగా ప్రశ్నించింది.

ఇంతవరకు లీలకే చమత్కారంగా మాట్లాడడం వచ్చిననుకున్నాను. ఇప్పుడు తెలుసుకున్నాను, వ్యంగ్యంగా, ద్వంద్వార్థంలో శ్యామలకూడ లీలకు తీసిపోకుండా మాట్లాడ గలదని. “ఇంత వింతగా, తెలివిగా మాట్లాడము నీకు ఎవరు

నేర్పారు? ఎక్కడ నేర్చుకున్నావు?” ప్రశ్నిస్తూ ఆమె చేయి పట్టుకున్నాను.

“ఆ ఆనంద సుదాకరుని దగ్గరే” అంది చూపుతూ చూపు కలుపుతూ.

“ఇంకా నీకు ఏమేమి నేర్పాడు? అవన్నీ నాకు ఎప్పుడు చెప్పతావు?” అని అడిగాను ఆశగా చూస్తూ.

“చాలా నేర్పాడు. సమయ మొచ్చినప్పుడు గాని చెప్పను” అంది.

“అంతవరకు నీవిలాగే నాతో కలిసి వుంటావా? అని అడిగాను.

“నా జీవితాంతంవరకు ఇలాగే నీతో కలిసివుంటాను” అని అప్రయత్నంగా అని సిగ్గుతో తన చేతులతో ముఖాన్ని కప్పకుంది.

నేను ఆనందం శబ్దలేక ఆమె చేతులను ఆమె ముఖం నుంచి తొలగించబోయాను. శ్యామల శబ్దం తప్పిచుకొని పరుగుతీసింది. నేను దానిని వెంబడించాను. చాలాసేపు ఆ చెట్లచాటున దోబూచు లాడాము. చివరకు శ్యామల పరుగెత్తి పరుగెత్తి అక్కడ వాళ్ళ అమ్మ నాటిన పసస చెట్టుదగ్గరకు వచ్చి క్రింద పడింది. నేను పరుగెత్తుకువచ్చి ఆమె చెయ్యి పట్టుకుని లేవదీశాను. శ్యామల దుమ్ముదులుపుకుని ఆ చెట్టుకు శ్రద్ధగా నమస్కారం చేసింది. నేనుగూడా ఆమె ననుసరించాను. గాలికి ఆ పససచెట్టు అంగీకార సూచికంగా తల ఊపింది. ఇద్దరం ఆనందంలో ఒకరి నొకరం చూచుకున్నాము. త్యాగరాజు “ఎంతవారలైనా కాంత దాసులేగా” అని ఊరికే

అనలేదు. ఆ సంగీత బ్రహ్మచూట ఎందుకు పొల్లుపోతుంది? నన్ను లొంగదీసుకున్న శ్యామలను పరిశీలనగా చూచి తృప్తిగా నిట్టూర్పు విడిచాను.

ఆకాశములో నక్షత్రాలులా చీకట్లో లైట్లు వెలుగు తున్నాయి. అంతా నిశ్శబ్దంగా వుంది. ఆ రోజున మా కాకు చెడిపోయిన కారణంగా నేను శ్యామలను కలుసుకుని తిరిగి వస్తున్నాను. రోడ్డు ఫుట్ పాత్ వికాస అనేకవంది మట్టి వాళ్ళు పడుకుని నిద్రపోతున్నారు. కొంతమంది నిశాచరులు అభినారి కలకోసం బ్రోకర్లతో నీధి మొగలలో నిల్చుని మంతనాలు జరుపుతున్నారు. నిద్రపోయేవారిని. నిశాచరులను చూడగా నే నా మనసులో రకరకాల అభిప్రాయాలు పెల్లుబక సాగాయి. ప్రతిజీవి తనకున్న ఆయుర్దాయంలో సగంభాగం యీ నిద్రకే వినియోగిస్తుంది. జంగముల స్థావరములు గూడ యీ రాత్రిలో విశ్రాంతి తీసుకుంటాయి గదా! ప్రతిజీవికి అశ్వవ సరమైన వాటిలో విశ్రాంతి ఒకటికదా! పనులల్లో కష్టపడి నిత్యం తీరనివ్యధకు లోనైన ఈ శ్రమజీవులకు యీ జీవకోటికి నిశ్చింతగా మేనుమరచి, మాయాలోకంలో సంబంధం లేకుండా విశ్రమించే యీ రాత్రి, యీ నిద్ర లేకపోతే లోకం ఎంత విపరీత మయ్యేది! అని అనుకుంటూ నేను సువర్ణలాడ్జి సందు సమీపానికి వచ్చేసరికి ఒక కాకు ఆ లాడ్జి సందులోకి వెళ్ళింది నేనగూడ మా యింటికి ఆ సందులోంచే వెళ్ళాలి. కాని సందు మళ్ళీముందర కొంచెంసేపు పొంచిఉన్నా. నాకు రెండు గొంతులు వినిపిస్తున్నాయి. మగగొంతు, ఆడగొంతు. మనుష్యులను గూడా తెలుసుకోవాలనిపించింది. ఆవృత్తులకు

నేను కనిపించకుండా వారిని చూశాను. ఇంకెవరూ! మనకు మామూలేకదా! లీల, రమేష్. రమేష్ కారుదిగడానికి గారాబం చేస్తున్నాడు చంటి కుర్రాడిలా బెట్టుసరిచేస్తూ. అతన్ని దింపడంకోసం లీల గూడ కారు దిగవలసి వచ్చింది. అతను శైలవు తీసుకోవడానికి ఎందుకో సందేహిస్తున్నాడు. లీల సందేహంగా నిలుచుంది.

“లీలా నన్నింకా గుర్తించలేదా? నన్ను అర్థంచేసుకోలేవా?” అని అడిగాడు దీనంగా రమేష్.

“నన్ను గుర్తించడానికి క్రొత్తవాడివా! లేకపోతే నాకు మతి చెడిందా? తెలుసుకోవడానికి నన్ను నీవు ఎల్లా ప్రశ్నించడానికి. ఇక చాలు ప్రసంగం. చాలా ప్రౌద్ధుపోయింది” అని అంటూ కారు డోరు తెరువబోయింది లీల.

“అదికాదు లీల! మనం...” అని ఆపేశాడు రమేష్.

అంతవరకు నవ్వుతూ పేలుతున్న లీల ముఖం గంభీరంగా మారిపోయింది ముఖం చిట్టించుకొని “ఏమిటి ఆపేశావ్?” నిలదీసింది.

“అబ్బే ఏంలేదు! నీకు తెలియదా? నా చేతి చెప్పించాననికానీ” అన్నాడు రమేష్ లీలకేసి ఆవేశంతో చూస్తూ.

“అదీ నిజమేకాని నీ నోటివెంటవింటే ఎల్లా ఉంటుందో అని?” అని అంది లీల పళ్ళుకొడుకుతూ.

“అయితే నా నోటివెంట చెప్పించడం, నేను చెబుతోంటే వినడం నీకు సరదా? లీలా! ఇన్ని రోజులనుంచి మనం అన్యోన్యంగా కలిసిమెలిసి తిరిగాము ఇంకా మనకీ పట్టంపులెందుకు? ఈ రోజు నీవు నాతోకలసి నా గదిలోనే పడుకో

గూడదు?" అని అంటూ ఉద్రేకంతో ఆమె చెయ్యి స్వల్పకో
బోయాడు. అతను అల్లా మాట్లాడుతూ ఉండగా లీల తనకాలి
బూటు తీసి చేత్తోనట్టుకుని సిద్ధంగా ఉంది. ఎప్పుడైతే అతను
చెయ్యి నట్టుకోబోయాడో, అదే సమయంలో నట్టుకెప్పించు
కుని తనకాలి బూటుతో కసితీరా నాలుగు వాయిచింది.

"నీవు ఇంత నీచుడవనుకోలేదు. ఛ! ఛా! నీ ముఖం గూడ
గూడదు. నీతో మాట్లాడడమే మహాపాపం! ఇకనుంచైన బుద్ధి
కలిగి హద్దు తెలుసుకుని బ్రతుకు" అని కసి తీరా తిట్టి తన
కారుమీద విసురుగా తుగ్రుమంది

ఆ కారు ఆ చీకట్లో అదృశ్యమయ్యే వరకు రమేష్
స్తంభించిపోయి బొమ్మలా నిలచుండి పోయాడు. ఇంతలో వీధి
లోని లైట్లు ఆరిపోయాయి. అతని ఆనందం, సంతోషం. ఆ
ఘడియ చీకటయిందనుకున్నాను. నేను గూడ పశ్చాత్తాప
పడ్డాను. లీల నిర్దోషశ్వం ఋజువైనది. అప్పుడు అనుకున్నాను
ఆడవాళ్ళను అర్థించేసుకోవడం అసంభవమని. వాళ్ళ హృద
యాలు చాలా గూఢమైనవి. కనుకనే, లీలను నేనే కాకుండా
అత్యయ్య గూడ అనుమానించింది. "ఆ గళ్ళ చొక్కా
కుర్రాడితో చెడ్డగా తిరుగుతోంది" అని నాతో చెప్పింది.
లీల హృదయం ఎంత నిష్కపట మయింది! అయినా లీల
చాలా పొరపాటు చేసింది ఎదుటవాళ్ళ హృదయాన్ని తెలుసు
కోకుండా చనువిచ్చింది. పాపం! రమేష్ ఎంత పిచ్చివాడు!
లీల హృదయం తెలుసుకోలేక ఎన్ని కలులు కన్నాడో? ఎన్ని
మేడలు కట్టాడో గాలిలో. అవన్నీ యీనాడు చవిటి నేలలో
విత్తనాలై పోయాయి. అందరి బాధా ఒకటే. అందరిం

మనుషుల మే గాని మానులంగాను. ప్రతి వ్యక్తి జీవితంకోసం
 ధనాన్ని ఆర్జించివేస్తే ఆనందంకోసం అబలను గూడ అనేక
 పిస్తాడు. ఈ జీవిత రహస్య మెవరికి తెలియదు? రమేష్
 మించివాడని నే ననను. అతని దుర్మార్గం నే నిదివరకూ
 చూచాను కానీ, చిన్నతనంలో ప్రతివ్యక్తి ఎప్పుడో ఒకప్పుడు
 ఏదో ఒక తప్పు చెయ్యకుండా ఉండడు. ఏదో ఒక తప్పు
 చేశాడని, అతను తరువాత మంచిని చేసికా చెడ్డవాడుగనుక,
 ఇప్పుడు గూడ వాడు చెడ్డనినే చేశాడని దూషించడం, అను
 మానించడం ఏమియ్యాయం? అదీగాక అటువంటి చెడ్డవాడితో
 వద్దన్నా స్నేహం చేస్తాంటే లీల మంచిగా ఉందని ఎవరు
 భావించగలరు? ఈ విషయంలో పొరపాటు రమేష్ దా?
 లీలదా? ఇది తెలుసుకోవలసిన విషయమే! రమేష్ గూడ పెళ్ళి
 కానివాడు. ఆఫీ ఊద్దో గొప్ప వుంది. సామాన్యంగా చదు
 వుంది. అన్నోదకాలకు ఏలోటూ లేదు. లీలగూడ అతనితో
 మిత్రమీరి స్నేహం చేస్తోంది. వీళ్ళద్దరికీ ముడిపెడితే నాబరువు
 బాధ్యత తీరుతుందనుకున్నాను. ఈ రోజునుంచి నా జీవితం
 ఏ నూతన ఘట్టానికి మళ్ళబోతోందో నాకే తెలియదు.

ఆరోజునుంచి లీల పూర్తిగా మారిపోయింది. స్నేహాలు
 మానేసింది. పికార్లు చెయ్యడంలేదు. చివరకు చిలిపితగాన్ని
 గూడ విసర్జించింది. లీల ప్రవర్తనలో అకస్మాత్తుగా కలిగిన
 యీ మార్పుకు అత్తయ్యకు ఆశ్చర్యం, నాకు ఆనందం కలి
 గాయి. కానీ, లీల నన్ననుసరించసాగింది. పదే పదే నన్ను
 పలకరించేది. వద్దన్నా విడిచేది కాదు. నేను మాట్లాడేదాక
 విడిచేది కాదు. ఒక్క క్షణం కూడా నన్ను విడిచేది కాదు.

అయిదు నెలల తర్వాత ఒక రోజు సాయంత్రం లీల నాతో షేర్ కు వస్తానని. నేను నిరాకరించాను. లీల బిక్క ముఖం పెట్టి బొటబొటా కన్నీరు కార్చింది. నా మనసు చిన్నబోయింది. స్వేచ్ఛగా తిరిగే పక్షికి సంజర జీవితం ఎంత దుర్భరమో! లీలకుకూడ యిలా యింట్లో వంటింటి కుందేలులా కూర్చోవడం కూడ అంత దుర్భరమనుకున్నాను. పాపం! ఇన్ని రోజులనుంచి ఉద్గ్రష్టమవుతున్న బాధను యిచాళ నా ముందు ఆవిధంగా కనపర్చింది. దాచుకుందామని ప్రయత్నించినా దాచుకోలేక పోయింది. పిచ్చి పిల్ల! అభం శుభం తెలియని యీ లీల తన జీవిత చక్రాన్ని ఏవిధంగా నడుపు కుంటుందోకదా! అని అనుకున్నాను.

నేను మూమూలుగా శ్యామల ఇంటికి వెడితే, ఇంట్లో లేదని తెలిసింది. మరునాడు వెడితే సినిమాకు వెళ్ళిందన్నారు. నేను నిరాశతో వీధిలోకి వచ్చి యాదాలాపంగా డాబాపైకి చూచాను. శ్యామల డాబామీద పట్టగోడవద్ద నిలుచుని వుంది. సన్ను చూడగానే, నే నామెను పసికట్టానని తెలియ గానే లోనికి పారిపోయింది. శ్యామలయొక్క యీ వింత ప్రవర్తనకు అకస్మాత్తుగా గలిగిన యీ మార్పుకు నాకు ఆంధోళన కలిగింది. సరిపరి విధాల ఆలోచించుకుంటూ అక్కడనుంచి తరలిపోయాను.

తరువాత వారం రోజులకు శ్యామల నాకు వంటరిగా పాక్కులో కనిపించింది. ఏదో పరధ్యాన్నంగా ఆలోచిస్తూ కూర్చుంది. నేను ఆమెను సమీపించి “శ్యామలా” అని

ఆప్యాయంగా పిలిచాను. ఒక్కసారి ఉలిక్కిపడి చూచింది. కంగారుపడుతూ లేచి నిలబడింది.

“కంగారు పడకు. నేను దొంగనుకాదు, దుర్మార్గుడను కాదు” అన్నాను ఆమెను సముదాయిస్తు.

వెంటనే శ్యామల బెంచీమీద చతికిలపడి తన జాకెట్టునవున్న పెన్నును తీసి, తన హ్యాండ్ బేగ్ లోని తన డైరీలోని కాగితాన్ని చింపి ఏదో వ్రాయడం ప్రారంభించింది నాకు సమాధానం చెప్పకుండానే. ఆమె ప్రవర్తన నాకు మరి ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించింది.

“శ్యామలా! స్త్రీలు వారి కోర్కెలు నెరవేరేందుకు అనేక నోములు నోస్తారు. ఇంతకీ నువ్వు యీ మూగనోము ఎందుకు నోస్తున్నావు?” ఆమెను కవ్విస్తూ ప్రశ్నించాను.

శ్యామలమాత్రం కొంచమైనా చలించలేదు. నామాటలను పెడచెవిని బెట్టి తన పనిలో తను నిమగ్నమైంది. నా కేం చెయ్యాలో తోచలేదు. ఆమెకేసి దీనంగాచూస్తూ “శ్యామలా! నన్ను పరీక్ష చేయకు. నా జీవితాన్ని నీకు ఆధీనం చేశాను. అహర్నిశలు నీకోసం తపిస్తున్నాను. నావల్ల తప్పు జరిగితే నిస్సంగకోచంగా చెప్పు. నీవు చెప్పినట్లే చేస్తాను. నన్నుమాత్రం నీట ముంచకు” అని ప్రాధేయపడుతూ అన్నాను.

శ్యామల నామాటలకు చివాలున లేచి తాను యింత వరకు రాసిన కాగితాన్ని నా చేతిలో పెడుతూ “ఇది చదువుకో! ఇక నన్ను వేధించకు! శెలవు!” అని బొంగురుపోయిన కంఠంతో అతి కష్టమీద అని విసురుగా దుఃఖిస్తూ వెళ్ళి

పోయింది. శ్యామల చేష్టలకు నేను ఖిన్నుడనయ్యాను. అప్రయత్నంగా ఆ కాగితంలోని అక్షరాలను చదువసాగాను.

“ఆనంద్! నీవు నావలన బాధపడ వక్కరలేదు. నేను నీన్ను బాధ పెట్టడంలేదని నీకు తెలుసు. నీ ఆశయంలో నేను ఏకీభవించలేదు. కారణం నన్ను అడగకు. ఇప్పటిలాగే మళ్ళీ సామానం చేస్తే సన్నింకా దుఃఖపెట్టిన వాడవవుతావని అర్థం చేసుకో” అని చదవగానే నా వళ్ళు ఝల్లుమంది. హృదయం బద్దలయింది. కానీ, ఇంత నిష్ఠూరంగా వ్రాసినా శ్యామలకు చూస్తే, నామీద ఆమెకు మమకారం సనించి న్నట్లు కనిపించడంలేదు. ఎవరో శ్యామలచేత యీ విధంగా అనిపించి పూడాలి. లేదా ఆమె మనస్సు విరిచియుండాలి. లేకపోతే యింత నిష్ఠూరంగా వ్రాసి యింత నిష్ఠూరాన్ని ప్రదర్శిస్తూ -ల్లా దుఃఖాన్ని ఆపుకుంటూ విసురుగా ఎందుకు వెళ్ళిపోతుంది? కాని నేనేమి చేయగలను? ఆమె నన్ను శంకించడానికి కారణం నాకు తెలియదు. పోనీ తను నాతో చెప్పలేదు. నన్ను వేదనతో నింపింది. తనూ వేదనలో మునిగిపోయింది.

నా జీవితంలో శోకాన్ని ప్రజ్వరిల్లింది. అది నన్ను దగ్ధం చేస్తూ, దేమో నాకే తెలియదు. నాకు నా జీవితంమీద విరక్తి పుట్టింది. ప్రేమించి వియోగం తెచ్చుకునేకంటే అసలు ప్రేమించకుండా పూడడమే మంచిదనుకోసాగాను. నేను చేసినదానికి, నాకు జరిగినదానికి లోలోనే పశ్చాత్తాప పడుతూ బాధపడ్డాను.

ఇంట్లో లీలకూడా నావలె బాధపడసాగింది. తీరని వ్యధకు లోనైన దానిలా కనిపిస్తోంది. తల్లికిగాని, నాకుగాని తన మనోగాధ విప్పి చెప్పడు. ఎవరితోనూ మాట్లాడడు. ఎంతసేపూ మానంగా కూర్చోని ఏదో ఆలోచిస్తూ వుంటుంది. ఎక్కువ బాధ కలిగినప్పుడు తనలో తానే ఏడుస్తుంది. నాకు మా యింటివరకు చూస్తే సవ్య, ఏకపు వచ్చాయి మా ఇంట్లోంచి వెలుగు వెన్నెల వెళ్ళిపోయి చీకటి దుఃఖం ఆవరించాయి. ఆరోజులకు యీరోజులకు ఎంతభేదం! విప్పారిన పద్మాలలా సవ్యతూ వుండే ముఖాలు నాడిన పుష్పాలవలె మాడిపోయి వున్నాయి. సవ్యలతోను కేక, తంతోను వుండే మాయిల్లు దుఃఖాలతోను హాహరావాలతోను విలలల్లు తోంది. అందరం తలోమూటు భోజనాలు చేస్తున్నాము. అందరం తలోమూల కూర్చుంటున్నాము. ఎవరి ముఖంలో చూచినా విషాదం తప్ప వినోదం గోచరించడం లేదు. నేనెప్పుడూ మా యింటికి యింత దుర్గతి పడుతుందని, మాకింత దుఃఖం వాటిల్లుతుందని కలలో కూడ అనుకోలేదు. అనుకున్నవి కొన్ని జరుగనట్లే అనుకోనివి కొన్ని జరిగితే ఆశ్చర్యమెందుకు? జరుగవలసింది జరుగక మానదు. జరుగింది జరుగనే జరుగదు. మనం దేనికైనా నిమిత్త మాత్రులమే. దానికోసం వ్యర్థప్రయాస పడడం తెలివితక్కువతనం.

అయినా మన పిచ్చిగాని, కాలాన్ని ఎవరు ఆపగలరు? విధిని ఎవరు తప్పించగలరు?

రాత్రి 1 గంటకు నాకు మెళుకువ వచ్చింది. నాకు వ్యాకులపాటు కలిగి నా మనస్సంతా పడవడంతో మా

ఇంటి తోటకి పోయాను చల్లగాలికి తొయ్యనై నా తోస్తు దనే ఆశతో. ఆరోజు గడ్డు అమావాస్య. అంతా చీకటిగా ఉంది. వీధిలో వెలిగే దీపాల గూడ ఎందుచేతనో వెలుగడగ లేదు. దూరంగా కుక్కలు మొరుగుతున్నాయి. అప్పుడే సైకిల్ కూసి మానేసింది. దూరంగా రైలు కూతులు రైలు శబ్దాలు విలిపిస్తున్నాయి. మా పెరిటోలోని డెట్లన్నీ దయ్యాలలా తలలాడిస్తున్నాయి గాలికి. గుడ్లగూబలు వికృతంగా కూస్తున్నాయి. ఈకోళ్ళు, కప్పులు రోద రోద శబ్దం చేస్తున్నాయి. పూర్ణిమ రాత్రి ఎంత శోభస్కరమైనదో అమావాస్య రాత్రి అంత వికృతమైనది కదా! ఆలోచిస్తూ ఆ తోటలో సచ్చాగ్ల చేస్తున్నాను. ఇంతలో నా వెనుక గాజుల చప్పుడయింది ఒక్కనారి ఊపిరి స్తంభించిపోయింది. నాకు అబలత్వము ఆవరించింది. వెనుకకు చూడాలని నా అభిలాష. కానీ చూడ లేను. ఆ వ్యక్తి నా ముందుకు వచ్చింద. ఆ చీకట్లో ఆ వ్యక్తి ఎవరో పొల్చుకోలేకపోయాను. మా కాంపౌండు అవతల ప్రహరీ గోడవద్దనున్న ఎలక్ట్రిక్ లైటు అదేసరిగా ఊగిసలాడింది. వెంటనే మా తోటలో అలికిడయినట్లు అనిపించింది. ఇంతలో మళ్ళీ క్షణం నిశ్శబ్దం ఆవరించింది. ఒక కుక్క- ఆ చప్పుడయిన వైపునుంచి వచ్చి, మా గేటు గుమ్మంగుండా బయటకు వెళ్ళిపోయింది. నాకు కొంచెం ధైర్యం కలిగింది. అంతవరకు ఆ వ్యక్తి నా వద్దనే నిలబడింది. గట్టిగా జబ్బలు పెట్టుకుని “ఎవరు నీవు?” అని గర్జించాను.

ఆ వ్యక్తి నాకు సమాధానం చెప్పకుండా నా వడిగా పడి గట్టిగా నా హృదయం మీద ముద్దు పెట్టుకుని బల్లెలా

హత్తుకు పోయింది. తరువాత నా హృదయమంతా తగిసి పోయింది. ఆ వ్యక్తి ఏమిస్తోందనుకున్నాను. నాకు ఏమి చెయ్యాలోకూడ తోచలేదు. అయిదు నిమిషాల తరువాత, ఆ వ్యక్తి మాట్లాడేవరకు లీలే యీ సాహసానికి వడిగట్టిందని నాకు తెలియదు. ఇన్నాళ్ళ ఆమె విచారానికి గల కారణం నాకు ఆనాడు అర్థమయింది. నే నామెకు నిష్కర్షగా చెప్పాను. “ఆనంద్ హృదయం పరాధీన మయిందని, ఆ తాకట్టు విడిపించడం అసంభవమని.”

లీల నన్నడిగింది. “నన్ను మూనిస్తున్నావా? రమేష్ ను ప్రేమిస్తున్నా ననుకున్నావా?” అని.

నేను రెండు ప్రశ్నలకు “లేదు” అని మాత్రం సమాధానం చెప్పాను.

కానీ నా అంతరాత్మను చెప్పేశాను. “లీలా అదృష్టం ఏ వ్యక్తికైనా ఎప్పుడో ఒకప్పుడే వస్తుంది. ఆ అదృష్టం వచ్చి తలుపు తట్టినప్పుడు తెరువడం మాని, అవమానించి, మళ్ళీ ఇప్పుడు కావాలి రమ్మని ఆహ్వానిస్తే వస్తుందా? పోయిన ప్రాణం తిరిగి రానట్టే, విరిగిన మనస్సులు అతకవని నీకు తెలియదు?” అని ప్రశ్నించాను.

“తెలియక పొరపాటే చేశాను. ఇప్పుడు పశ్చాత్తాప పడుతున్నాను” అంది బాధపడుతూ లీల.

“తెలియక నీవు ఒక్క పొరపాటే చెయ్యలేదు. మరొకటికూడ చేశావు”

“మరొక పొరపాటా? ఏమిటది?” తెలుసుకోవాలని ప్రశ్నించింది లీల.

“లీలా! నీవు రమేష్‌ను ప్రేమించనిమాట నిజమే. నీవు అతనితో నిష్కపటమైన స్నేహం మాత్రమే చేశావు. ఇందులో నీ దోషం లేదు. కానీ, నీ విషయంలో అతను మరో అభిప్రాయంతో స్నేహం చేశాడు. అతని హృదయాన్ని తెలుసుకోకుండా అతనితో స్నేహం చెయ్యడం పొరపాటు కాదు?” సూటిగా ప్రశ్నించాను.

“తెలియక పొరపాట్లు చేశానని చెప్పుతున్నానుకదా! ఇప్పుడు నా పొరపాటు నేను తెలుసుకు సశ్చాత్తాప పడుతున్నాను. ఇంక ముందు పొరపాట్లు జరుగకుండా జాగ్రత్త పడుతున్నాను. ఇంతకంటే ఎవరుగాని ఏం చెయ్యగలరు?” అమాయకంగా ప్రశ్నించింది లీల.

“లీలా! మనం తెలిసి చేసిన, తెలియక చేసిన మనం చేసినదానికి తగిన ఫలితం అనుభవించక తప్పదు. మనం అన్ని పొరపాట్లనుంచి సద్దుకోలేము. కాలు జారితే తీసుకోవచ్చుగాని నోరు జారితే తీసుకోగలమా?”

“అయితే పొరపాట్లు చేసినవాళ్ళు ఇక మంచిగా బ్రతుకడానికి అవకాశం లేదా?” అని అడిగింది లీల.

“అవకాశం ఉంది. కానీ కొంత త్యాగం చెయ్యాలి” అన్నాను.

“త్యాగమా! ఏమిటది?” ఆశగా అడిగింది.

“లీలా! నీ హృదయం పవిత్రమైనదైతే ఎదుటివాళ్ళది గూడ పవిత్రమైనదని ఎలా అనుకోవడం? కనుక నీవు ఎదుటివాళ్ళ హృదయాన్ని తెలుసుకోకుండా చనువిచ్చి రమేష్ ప్రేమకు పాత్రురాలవయ్యావు. చూడు లీలా! నిన్ను నేను

మనస్సుర్తిగా ప్రేమించడం లేదు. నీవు రమేష్ ను ప్రేమిం
 చడం లేదు. కానీ, నిన్ను నేను ప్రేమించకపోతే ఎంత బాధ
 పడతావో, అదేవిధంగా రమేష్ కూడా నీవు అతన్ని ప్రేమిం
 చకపోతే అంతే బాధ పడతాడని ఊహించావా? అందరి
 బాధా ఒకటే. అంగరం మనుషులమే. మనం మన జీవితా
 లను త్యాగబుద్ధితో సద్వినియోగం చేసుకోవాలి. మనం
 మనుషులం కాని మానులం కాదుకదా! ప్రేమించావనే అను
 మానం కలిగించి, అనుమానం కలిగేలా చెలిమిచేసి, అతని
 తృణీకరించి, ఈడేరని కోరికలకు లోనవడం కుక్కతోక
 వాపు తీయడంవంటి పనేకదా! నిష్ఠూరాలు, నిందలు చనువు
 కున్నవాళ్ళకు, తెలివైనవాళ్ళకు తగవు. పొరపాట్లు చేసిన
 మాట వాస్తవం. వెనుక చేశాము, ముందు చేస్తాము.
 ఇప్పుడు చేస్తున్నాము. కనుక గాలిమేడల్ని కూలద్రోసి
 రమేష్ ను పెళ్ళిచేసుకుంటే నా శోకాన్ని సగం చల్లార్చినదాన
 వవుతావు. ఇన్నాళ్ళు మరుగుపర్చిన నా మనోనిశ్చయాన్ని
 నీకు చెప్పాను" అని నేను అంటూ ఉండగానే లీల "ఆ!
 రమేష్ నా! నేను పెళ్ళిచేసుకోవడం? అసంభవం. ఇష్టం లేని
 వాడిని ఎల్లా పెళ్ళాడడము? బావా! ఇల్లా నన్ను నీవు శాసిం
 చడం న్యాయమేనా? నీవు మాత్రం నాతో చనువుగా ప్రవ
 ర్తించలేదా? నీవు నా హృదయాన్ని తెలుసుకునే చనువి
 చ్చావా? బావా! నీవు ఇంతవరకు సత్యాన్ని ఒక వైపు
 నుంచే మాట్లాడుతున్నావు. నా మనస్సులో మమత రేపి
 ఇలా నన్ను మధ్యలో అన్యాయం చేస్తావా? నా బ్రతుకును

ఎవరికాలు చేస్తావా? నా ఆశలను గుగ్గో కలుపుతావా?" ఆవేశంతో తన బాధనంతా వెళ్ళగక్కింది.

“లీలా! ఆవేశపడకు. నిదానంమీదగాని యదార్థం తెలుసుకోలేవు. ఇట్టంలేని నీ నీవేనామ, ఎవ్వరూ చెయ్యలేకు. అయితే కొందరుకు అది తప్పదు. రమేష్ లాగే నేను గూడ ఒక స్త్రీవల్ల పశ్చాత్తాప బడ్డాను. అనుభవిస్తున్న నాకు రమేష్ అగచాట్లు తెలుసు. తెలిసిగూడ తప్పు చెయ్యలేను. రమేష్ ను అగ్నిగుండంలోకి తోసి, నీకు కళ్యాణదాయకమైన యీ కృత్యం నన్ను సుఖపెట్టలేదు, నన్ను సంకోషపెట్టలేదు. ఇది ఎవరికీ క్షేమకరం కాదు. రమేష్ ఎంతమందికి ఏ విషయంలో చెడ్డవాడైన నీ విషయంలో నీకు మంచివాడే. రమేష్ పూర్తిగా మారిపోయాడు. ఇదివరకటి రమేష్ కాదు. నిదానంగా ఆలోచించు” అని నేను అంటూ ఉండగానే లీల తోట: తా దద్దరిల్లేలా బావుగుమని ఏమిస్తూ ఇట్లోకి లేడిలా పరుగు తీసింది. ఇంకాలో పెద్దగాలి వీచింది. వనమంతా అల్లలాడింది. ప్రకృతి మమ్మల్ని చూసి నవ్వుతోంది అనుకున్నాను. విపరీతమైన సిగ్గుతో భారంగా నిట్టూర్పు విడుస్తూ తల వంచాను

మర్నాడు రమేష్ కాఫీహోటల్లో నాకు కనిపించాడు. నన్ను చూసి చాలా సిగ్గుపడ్డాడు. నేనే రమేష్ ను “కులాసాగా ఉన్నావా?” అని పలకరించాను. అతను నా మాట విని బొట బొటా కన్నీరు కాగ్గాడు. నాకు మతిపోయింది. అతని దుఃఖానికి కారణం తెలియక సతమృదుయ్యాను. తరువాత అతని బాధకు గల కారణం బోధ పడింది. నేనే లీల మనసు

విరుగగొట్టానని అందుచేతనే లీల తనను తృణీకరించిందని, అపోహపడి, నిన్నరాత్రి నన్ను ఖాసీ చెయ్యడానికి మా తోటలో ప్రవేశించాడుట. కాసీ లీలతో నేనన్న మాటలు విని నా వైఖరిని, లీల వైఖరిని గుర్తించాడుట. అందుచేత, అతను, నేను అతినిమిద చూపిన సానుభూతికి పశ్చాత్తాప పడ్డాడు. అంతేకాదు. తను ఇదివరలో చేసిన తప్పిదాలను నాతో చెప్పుకుని ఎంతసేపూ వాపోయాడు.

“నేను తండ్రిలేని పిల్లవాణ్ణి అవడంచేత మా అమ్మ నన్ను ఎంతో గారాబంగా పెంచింది. నేను తప్పుపని చేసినా ఆమెకు ముచ్చటగా ఉండేది. అందుచేతనే ఆమె నేను చేసిన తప్పుడు పనులకు కేకలెట్టడం, శిక్షించడం పోయి మెచ్చు కునేది, సంతోషించేది. ఈ వల్లమాలిన గారాబం, అతి ప్రేమే నా పాలిట కాలకూట విషంగా తయారై నన్ను సోమరిగాను, దుష్టుడిగాను తయారుచేసింది. చిన్నతనంలో ఇంట్లో దొంగతనాలు చేసేవాడిని, సిగరెట్లు, బీకీలు కాల్చే వాడిని. వయసువచ్చిన తరువాత నా దుర్మార్గం చాలా ముదిరింది. అప్పుడు మా అమ్మ నయాన్ని, భయాన్ని గూడ చెప్పిచూసింది. అభ్యాసమై పోవడంవల్ల నా చెడు అలవాట్లను, చెడు స్నేహాలను వదులుకో లేకపోయాను. నేను విచ్ఛలవిడిగా అనేక తప్పుడుగులు వేశాను. నా స్నేహితుల చేతగూడ వేయించాను. నేను గంగలో ములి గాను. వాళ్ళరుగూడ ముంచాను. ఇప్పుడు అనుభవమైన తరువాత తెలిసింది. ఇప్పుడు పశ్చాత్తాప పడుతున్నాను. ఏడుస్తున్నాను. నేను వంచిగా ఉంటానన్న లోకం నన్ను

ఇప్పుడు నమ్మడంలేదు. నేనేమి చెయ్యాలో నాకే తెలియడం లేదు. అమాయకురాలైన శ్యామలను అన్యాయం చేయబోయి అమానుషంగా ప్రవర్తించాను. నన్ను మీరు అవరోధించి, శ్యామలనే గాక నన్నుకూడ ఘోరమైన పాపాన్ని మూట కట్టుకోకుండా చేసి కాపాడారు. మిమ్మల్ని హేళన చేశాను. చులకన చేశాను. అనేక తప్పుపనులు చేశాను. కాని, ఆవన్నీ గమనించకుండా, లేశమైన పగబట్టకుండా, సోదరునిలా ప్రేమతో నన్ను సంస్కరించారు. నేను వెనుక ఘనంగా తలచినవన్ని మిథ్య అని బోధపరచి నిజమైన జీవిత బాటను నాకు చూపించారు. నాకు చదువుమీద ప్రపంచంమీద విరక్తి పుట్టింది. ఎక్కడికైనా 'నా' అనేవాళ్ళకు దూరంగా పోయి ఒక చెట్టునీడను బైరాగిలా కూర్చోవాలనిపిస్తోంది. లీల కలాసాగా వుందా? నన్ను మర్చిపోయిందా?" అని దీనంగా ప్రశ్నించాడు రమేష్.

“రమేష్! గతాన్ని విస్మరించి ముందుగతి ఆలోచించు. ఆడవాళ్ళను అర్థం చేసుకోవడం చాలా కష్టం. వారి హృదయాలు చాలా గూఢమైనవి. వారి విషయాలలో తొందర పడకూడదు. పైగా వారివల్ల బైరాగులంగూడా కాకూడదు. నేను శక్తివంచన లేకుండా నీకు మేలు చేయడానికి, మేలు జరగడానికి ప్రయత్నిస్తాను. నీవు దిగులుపడకు. న్యాయమార్గాన్ని త్రొక్కి మానవుడ వాపించుకో” అని హితబోధ చేశాను.

ఈ సంఘటన జరిగిన 15 రోజులకు నేను సుదర్శన రావుగారిని కలుసుకున్నాను. ఆయన చిరునవ్వుతో నన్ను ఆహ్వానించారు.

“రావుగారూ! నేను మీవల్ల ఒక విషయం తెలుసుకొని ఒకటి అర్థించడానికి వచ్చాను. ఈ యాచకునకు అది ప్రసాదిస్తారా?” అని ప్రశ్నించాను వారి ఎదురుగా కుర్చీలో కూర్చుంటూ.

నా మాటలకు ఆయన నిర్ఘాంతపోయారు. కనుబొమ్మలెగరేస్తూ “ఏమిటానంద్! అల్లా మాట్లాడుతున్నావ్!” అని అడిగారు.

“మీరు అన్నీ తెలిసినవారు. మరేవిగా అనుకోకపోతే ఒక సంగతి అడుగుతాను. మీ అభీష్టాన్ని దాచకుండా తెలుపగలరా?” అని ప్రశ్నించాను.

“ఏ విషయమైనా నిరాటంకంగా అడగవోయ్! మనం మనం కావలసిన వాళ్ళం. ఎందుకీ లాక్కం?” అన్నారు మంద హాసం చేస్తూ.

సిగ్గుపడుతూ, చెప్పలేక చెప్పలేక అతి కష్టమింకాదయిలా మొదలుపెట్టాను. “శ్యామలా నేనూ అతిగా స్నేహం చేసి, ఒకరి నొకరం అర్థం చేసుకున్నాము. శ్యామలా నేనూ గాఢంగా ప్రేమించుకున్నాము. ఈవిధంగా ప్రేమతో ఇన్నాళ్లు మీరు తెలియకుండా ప్రవర్తించినందుకు నన్ను దోషిగా ఎంచకండి. శ్యామలను వివాహ మాడాలనే అభిలాష నా హృదయాన్ని పీడిస్తోంది. ఈమధ్య శ్యామల ఎందుచేతనో నాతో మాట్లాడడం మానేసింది. చివరకు కనిపించడంకూడా

లేదు. ఒక వేళ నేను పెళ్ళి చేసుకోననే అనుమానమేమోనని ఎప్పటికైనా మీతో చెప్పవలసిందేకదా! అని ఇప్పుడు మీతో చెప్పాను. రావుగారూ! శ్యామల నాతో మాట్లాడక పోవడానికి గల కారణం ఏమిటో మీకు తెలుసా?" అని అత్తి తనో స్రశ్నించాను.

రెండు నిమిషాలు రావుగారు అదోలా ఆలోచించి, చివరకు చిరునవ్వు నవ్వి, దీర్ఘంగా నిట్టూర్పు విడిచి, ఆకాశం కేసి చూస్తూ ఇట్లా ప్రారంభించారు.

"ఆనంద్! నన్ను నేను పూర్తిగా అర్థం చేసుకున్నాను. శ్యామలను నీకిచ్చి పెళ్ళి చేయాలనే ఆభిలాష నా కెన్నాళ్ళ నుంచో వుంది. మీ అమ్మా, నాన్న బ్రతికున్నప్పుడు శ్యామలను నీకిచ్చి పెళ్ళి చేద్దామని చెల్లొక్కరిగా అనుకునేవాళ్ళం. ఆనాడు చొక్కేగాని, మీ అమ్మా, నాన్న పోయిన తరువాత నీవు యింతవాడవై వృద్ధిలోకి రావడంచూసి తప్పకుండా నీకే శ్యామల నివ్వాలని నిశ్చయించుకున్నాను. అందుకనే మీ యిద్దరకూ స్నేహం కలపడంకోసం అనేకసార్లు ప్రయత్నించి చివరకు మీ హృదయాలలో అనురాగ బీజాన్ని నాటాను. అది మొలకెత్తి ఈనాడు పుష్పించి ఫలించడానికి సిద్ధంగా వుంది. అయితే ఇప్పుడైనా శ్యామలను నీకే ఇవ్వాలని వుంది. కానీ కొద్ది కోజుక్కితే మీ లీల మా శ్యామలతో ఏదో చెప్పకుందట. అప్పటినుంచి శ్యామల పూర్తిగా మారిపోయింది. "లీల ప్రేమను శ్యామల మూలంగా త్రోసి పుచ్చుతున్నావ"ని ఆమె చెప్పినట్లు మా అమ్మాయి చూచాయీగా నాతో అంది. అది ఎంతవరకు నిజమో నాకు తెలి

యదు. . కనుక ఆనంద్! నీవు శ్యామలను విడిచి లీలను స్వీకరించడమే వుచితం. నిన్ను పెంచి పెద్దచేసిన అత్తమామలకు ద్రోహం చేయ్యదలచుకుంటే శ్యామలను చేసుకోవాలి. నేను పెద్దవాణ్ణి, కావలసినవాణ్ణి. నీ శ్రేయస్సు కోరేవాణ్ణి కనుక చెప్పుకున్నాను. నీవు నిష్కారణంగా మనస్సు పాడు చేసుకోకు. నీవే నీ తల్లి దండ్రుల పేరు నిలపాలి. కనుక శ్యామల ప్రశక్తి వదలి లీలను పొంది, చల్లగా, నాలుగు కాలాలపాటు జీవించి నీవు బ్రతికి బట్టకడితే మాకు అంతే చాలు! అన్నారే ఆప్యాయంగా సువర్ణపరావు గారు నాభుజాన్ని తిట్టుతూ. ఇక నేనేమి చెప్పిన నిష్ప్రయోజనమని నిశ్చయించుకుని నిరాశతో ఇంటిముఖం పట్టాను.

అణగారిన ఆశతో ఆవరించిన విషాదంతో నగర బాటను పట్టాను. నా మనసు పరిపరి విధాల హోతోంది. నాకు తెలియకుండానే నా కాళ్ళు నడుస్తున్నాయి. అనుకోకుండానే అకస్మాత్తుగా నా చెవులకు గుసగుసలు వినిపించాయి. తీరా చూస్తేనికదా! ఆ మేడ సువర్ణలాడ్జి. పైనే రమేష్ గది. ఈ రాత్రివేళ యీ గదిలో ఈ గుసగుసలేమిటా? అని అనిపించింది. బూటుదెబ్బతిన్న రోజు మొదలుకుని నేటివరకు, యీ ఇంటి ముందు అనేకసార్లు ఆగి పరీక్షించాను. ఏ అలికిడిలేదు. కానీ యీ రోజున ఇలా వినబడడానికి కారణం తెలుసుకోవాలనిపించింది. మెల్లిగా మేడమెట్లు నెక్క నారంభించాను. రెండు స్వరాలు వినిపిస్తున్నాయి. ప్రతి అక్షరంలోను విచారం విషాదం తాండవిస్తున్నాయి. ఇంతలో మేడమెట్లు ఆఖర య్యాయి. ఆ మేడ వరండాలోకి వచ్చాను. మెల్లిగా రమేష్

గది కిటికీ గుండా తొంగిచూచాను. కాళ్ళు వణికాయి. కళ్ళు తిరిగాయి.

తడికళ్ళతో వున్న రమేష్‌ను ఆ వ్యక్తి బ్రతిమాలు తోంది దీనంగా. శ్యామల మనసు మార్చిన లీల రమేష్‌ను దేనికొరలో ప్రేరేపిస్తోంది. లీల రమేష్‌ను అల్లా అడుగుతుందని నేననుకోలేదు.

“నన్ను నిష్కారణంగా అపార్థం చేసుకున్నావు. నీతో స్నేహం కలవక పూర్వమే మా బావకు నాకు ప్రేమ కలిగింది నీతో సహజమైన స్నేహము మాత్రమే చేశాను. నీవు ఇలా ఎందుకు బాధపడటాలో నాకు అర్థం కావడంలేదు. ఇది నీకు ధర్మంగా ఉందా?” అని అడిగింది లీల. కొంచెంసేపు ఆగి మళ్ళీ ఇల్లా ప్రారంభించింది. “నువ్వు ఎందుకు బాధ పడటాలో నాకు అర్థం కావడంలేదు. ఉద్యోగంలో నీవు పొరపాటు చేశావు. ఆరాత్రి నేనూ దురుసుగా ప్రవర్తించాను. మన జీవితంలో ఆ ఘట్టం జరగవలసి వుండి జరిగింది. దాన్నిగూర్చి బాధపడడం కంటే మన్నిపోవడమే మంచిది” అని ఓదార్చింది.

అవమాన భారంతో క్రుంగిపోతున్న రమేష్, లీలను వీడైనా చేస్తాడేమో అనుకున్నాను గాని అటువంటిదేమీ జరగలేదు.

“నా గురించి నేను బాధ పడడంలేదు. నేను చేసిన దానికి బాధ పడుతున్నాను” అన్నాడు బాధగా రమేష్.

“అవును! నీవు చేసింది పొరపాటు. నీవు వేసింది తప్పు డబ్బుగే” అంది లీల నిర్దాక్షిణ్యంగా.

“అదే! నీ స్నేహాన్ని ఆధారం చేసుకుని ప్రేమించావని బ్రమించాను. ఎండమావులలోని నీరు నా దాహం తీర్చుతుందనుకున్నాను. నాకు బాగా బుద్ధివచ్చింది. నాకు మంచి గుణ పాఠమే నేర్పావు లీలా! ఎందుకీ ఓనాప్పులు, ముఖస్తుతి మాటలు. నీ వెందుకు వచ్చావో సూర్యుని త్వరగా చెప్పు. నాకు చేతనైతే చేస్తాను” అన్నాడు రమేష్ కరుణగా.

“ఇక నీతో ఏం చెప్పివా ప్రయోజనంలేదు. నీ హృదయం తెలుసుకోకుండా నీకు చనువిచ్చి నందుకు నాకు తగిన శాస్త్రజరిగింది. నేను వేసిన తప్పుడమగుకు తగిన ఫలితం అనుభవించాను. జరిగినదానికి నీకు చాలా సజ్జాత్తాన పడుతున్నాను రమేష్” అని తన ముఖాన్ని చేతులతో కప్ప కుని దుఃఖిత్తు నిలుచుంది లీల.

“లీలా! ఎందుకు నీవు వచ్చావో నాకు తెలుసు. ఆ రోజు ఆ రాత్రి నీవు మీ బావకు కలుసుకోగా ఆయన నీకు చేసిన బోధ విని, నేనే మీ బావ మనసు విరుగ కొట్టానని నీవు అపోహ పడ్డావు కదూ! అది అడగడానికేరా నీవు వచ్చింది? అని అడిగాడు హేళనగా.

“ఆ ఆవిషయం నీకెలా తెలిసింది?” అంది ఆశ్చర్యంతో.

“మనం కళ్ళుమూసుకుని పుట్టే చోటం కళ్ళుమూసు కుని పుంట్టుందా లీల? రహస్యము ఎప్పుడో ఒకప్పుడు బట్టి బయలు కాక తప్పదు” అన్నాడు గంభీరంగా రమేష్.

“అయితే! నేను చెప్పవలసిన అవసరం లేకుండా నీకు అంతా తెలుసు నన్నమాట. చాలా సంతోషం! నీవు నమ్ము నమ్మకపో; నేను మాత్రం అందుకు రా లేదు” అంది లీల.

“అయితే ఎందుకు వచ్చావు?”

“నిన్ను ఒకటి అడగటానికి”

“ఏమిటి?”

“నీవు నాకొక ఉపకారం చెయ్యాలి.”

“ఏమిట?”

“అయితే విను. ఆరోజున నీతో బీబిలో చూచింది మొదలుకుని మా బావ నాతో మాట్లాడము మానేశాడు. బావ అనుమానాన్ని గుర్తించలేక, ఒక విషయంలో, బావను నా విషయంలో కలుగ జేసుకోవద్దన్నాను. తెలివి తక్కువగా ఆయన అల్లాగే నన్ను వదిలేశాడు. నీకు నాకు ఈ సంఘర్షణ జరిగిన దగ్గరనుంచి నేను బావతో చనువుగా తిరుగ నారంభించాను కాని, మా బావ, నా స్నేహితురాలైన శ్యామలను ప్రేమించాడు. మా బావ హృదయం తెలుసుకోలేక నేనే ఆయనకు దూరం చేసుకున్నాను ఆయనకు అనుమానం కలిగేట్లు ప్రవర్తించాను.

శ్యామలతో మా బావ మాట్లాడి రావడంచూసి, ఆమెకు, నేను నా బావను నాకు దక్కించుకుని, నాకు ప్రేమ బిక్ష పెట్టమని ప్రాధేయపడ్డాను. ఆమె తన ప్రేమను, నా కోసం త్యాగంచేసింది. కాని, బావ అలా బాధపడ తాడేకాని నా నిర్దోషత్వాన్ని గుర్తించడు. పైగా అరుభవిస్తున్న నాకు నీ అగచాల్లు తెలుసు. తెలిసిగూడ తప్పు చెయ్యలేను అంటాడు. రమేష్! నిన్ను నేను ఎన్నడూ ప్రేమించలేదు. నన్ను నీవు పొంది సుఖపడలేవు. నీకు నామీద మమకారమే వుంటే నీ సోదరికోసం చేతనైన ఉపకారం చెయ్యి. నీవు

చెప్పితే మా బావ నమ్ముతాడు. నీవు తలుచుకుంటే నీ యీ సోదరిని గట్టు ఎక్కించలేకపోవు" అని అంది బాధపడుతూ లీల.

రమేష్ మనసు కరిగిపోయింది. అన్నాళ్ళనుంచి నిద్ర పోతున్న మానవత్వం ఆనాడే ఆతని మేల్కొంది. తన లాంటి ప్రేమే లీలదికూడ అనుకున్నాడు. తనకోసం లీల త్యాగం చెయ్యలేదు, తనను లీల ప్రేమించలేదు కనుక. కానీ, లీలకోసం తను త్యాగం చెయ్యాలి, లీలను తను ప్రేమించాడు కనుక. తను కష్టపడుతున్నా, తన ప్రేయసిని సుఖ పెట్టడంలోనే ప్రేమయొక్క బొసవత్వం వుండనుకున్నాడు. అందుకే ఆమె మనో నిశ్చయానికి అణుగుణంగా వర్తిస్తానన్నాడు రమేష్. ఇంక ఆ సంభాషణ వినలేకపోయాను. మేడమెట్లు దిగి ఇంటివైపుకు విసురుగా నడిచాను.

ఆరాత్రి ఆలోచనలోనే మునిగిపోయాను. రేపు జరిగే కర్తవ్యగూర్చి ఆలోచిస్తున్నాను. ఇంతలో అత్తయ్య గోరు చుట్టుమీద రోకలిపోటులా ఒక సంగతి తెచ్చింది. "లీలను పెండ్లి చేసుకోవడము మామయ్య ఆశయమని, అది నేను శిరసా వహించవలసిన సమయం ఆసన్నమయిందని, మామయ్య యీ కుటుంబాన్ని నా చేతులలో పెట్టినందువల్ల కలిగే ఫలితం అదేనని" ఆమె నాతో అంది. అందుకు నేను "తండ్రివలె పెంచిన మామయ్య, తల్లివలె పెంచిన విగారు నాకు మాతా పితృలుగాని, అత్త మామలు కాలేరు. కనుక లీల నాకు సోదరి వంటిది. నేనెప్పుడు ఆమెను అల్లా పొందాలనుకోలేదు. కనుకనే ఆమెను తన వరుణ్ణి వెదుక్కునేవరకు వదిలేశాను" అన్నాను.

“ఇంతకాలం తీవ్రంగా అన్వేషించి నిన్ను వెదుకుంది. నీవు కాదనకు ఆనంద్! అది ధర్మం కాదు. ఏనాడో మామయ్య లీలను నీ చేతులలో పెట్టి జాగ్రత్తగా చూచుకోమని చెప్పి శీర్వించాడు. పెంచినామకు లీలను పొందితే మామయ్య ఆస్తి శాంతిస్తుంది. పదిమంది హర్షిస్తారు. అలా చెయ్యి బాబూ!” అంది అత్తయ్య.

నే నామెకు సమాధానం చెప్పలేక, అక్కడనుంచి నా గదిలోకి వెళ్ళిపోయాను. ఆ గది గుమ్మరగ్గర లీల దుఃఖిస్తూ నాకు స్వాగతం యిచ్చింది. నాకు చాలా ఆశ్చర్యమేసింది.

తనను రమేష్ పొందితే సుఖపడడని తెలుసుకున్న లీల నన్ను పొంది తనలా సుఖపడదామనుకుంది? తనను రమేష్ అపార్థం చేసుకున్నప్పుడు, నన్ను తను అపార్థం చేసుకోలేదా?

లీల చేసే గురివిందగింజ పనులకు నాకు అసహ్యమేసింది కానీ, ఆమె మనసు మంచిదే. వాంఛాపూరితమైన ప్రేమ ఆమెను అల్లా ఆరాట పరుస్తోంది.

ఇంతలో నా మెడడులో అవసాన కాలంలో మామయ్య అన్న మాటలు గుర్తుకు వచ్చాయి. “ఆనంద్! లీల అమాయకురాలు. అభం శుభం తెలియనిది. వట్టి తొందరుపిల్ల. మంచికై నా, చెడ్డకై నా నీవే. దానిని నీ చేతులలో పెడుతున్నాను. ఎల్లా చూచుకుంటావో!” అని అన్నాడు గ్రుడ్డునీకు గ్రుడ్డున కుక్కుంటూ.

“దీన్ని నీ చేతులలో పెడుతున్నాను. ఎల్లా చూసుకుంటావో” అనే మాటలను పదే పదే అనుకుంటూ పరిశీలిం

చాను. అత్తయ్య చెప్పినట్లు ఆ మాటలో మామయ్య ఆంత
ర్యము బాగా బోధ పడుతోంది. నా చేతులలో పెట్టి “...ల్లా
చూచుకుంటావో!” అన్నానుగాని, “ఎవరికిచ్చి పెళ్ళిచేస్తావో!”
అనలేదు. మామయ్య సంకల్పముగూడ అదే అన్నమాట.
అందరి సంకల్పము అదేనన్నమాట. ఇంక నేనుమాత్రము
ఎందుకు అందర్ని కాదనాలి?

అందుకనే నేను లీలతో యిల్లా చెప్పాను. “లీలా!
ఇంక విచారించకు. అత్తయ్యా! మన ఇంటికి నేటినుండే సచ్చ
తోరణాలు కట్టించు. ఈ రాత్రే లీల పెండ్లికూతు, నేను
పెండ్లికొడుకును. రేపే లగ్న సమాచారాలు ఆలోచించు”
అన్నాను ఆవేశంతో.

లీల అమితానందంతో సిగ్గుపడుతూ లేడిలా వారి
పోయింది. అత్తయ్య ఆనంద బాష్పాలు రాల్చింది.

“మీ తల్లిదండ్రులకు, మీ అత్తమామలకు పేరు తెచ్చి
మన గౌరవాలను నిబెట్టండి” అని దీవించింది.

బరువుతోగూడిన మనసును మోయుచున్న నా దేహాన్ని
నా గదిలోకి ఈడ్చుకు పోయాను పశానంగా.

తూర్పుదిక్కు కలకలలాడగానే జీవరాసులు మేల్కొ
న్నాయి. వెలుగు రాగానే నా గురించి అనేక రకాల గుస
గుసలు ప్రారంభమయ్యాయి. జగజ్జీవనరావుగారి ఆసుపత్రిలో
సందడి అధికమయింది. అనేక మంది మిత్రులు, బంధువులు
నన్ను చూడడానికి ఆసుపత్రికి వచ్చారు. పట్టణంలో ఎక్కడ
చూచినా, నా గురించే విచిత్రంగాను విడ్డూరంగాను చెప్పు
కుంటున్నారు. కాఫీహోటళ్ళలోను, కిళ్ళీషాపులవద్ద, రోడ్డు

మొగలలోను, సందులలోను ఒక్క-చోటనే ఏమిటి? ఎక్కడ పదిమంది మూగితే, అక్కడ వారిసంభాషణలో ప్రధాన పాత్ర వహించేది, నాకు జరిగిన ప్రమాదం గురించే.

“ఆనందరావుగారి ఇంటిలో పనిచేసే దేవమ్మ కళ్ళాపు చుట్టడానికి పెరటిలోకి రాగానే, ఆయన వళ్ళంతా రక్తంతో తడిసి కనిపించారట మెట్లమీద. అది బెంబేలుగడి వెరికేక వేసింది. మేమంతా వెళ్ళి చూశాము. పాపం! లీలమ్మగారికి, ఆనందంగారికి వివాహం చేద్దాం అని కూడా అనుకున్నాను, ఆయన పోయినా, ఆ మల్లమ్మగారి అల్లుణ్ణి, కూతుర్ని చూచు కుంటూనే దుఃఖాన్నంతా మిర్చిపోయింది. పండులాంటి పిల్లాయనకు ఎంత ప్రమాదం సంభవించింది!” అని రకరకాలుగా తగ్గో-చోట తిగో పదిమంది మూగి అనుకోసాగారు.

జూన్వటల్లో నాస్థితిపరీక్షించి డాక్టర్ పెదవిరిచాడు.

“మా బావ జీవించడా డాక్టర్?” దీనంగా అడిగింది లీల.

“గోగనకంటూ మందు వుందిగాని ఆయుర్దాయానికి మందు లేదు తల్లీ! అంతా విధి లిఖితం. దైవసంకల్పం ఎల్లా వుందో ఎవరికి తెలుసు? నాకు చేతనైనంత చేశాను, చేస్తాను” అని సలికాడు డాక్టర్.

లీల నా మీదపడి దుఃఖిస్తోంటే, “దుఃఖించినందువల్ల జరిగేదేమిటి తల్లీ! దేవునిమీద భారంవేసి ధైర్యంగా వుండడమే మంచిది. ఇంకా నీకు ధైర్యం చిక్కకపోతే నోయి దేవుని ప్రార్థించు” అని సలహా ఇచ్చాడు డాక్టర్ జగజ్జీవనరావు.

నాకు స్పృహలేదు. నా స్థితి జీవంలేని శవంలావుంది. పలువురు లీలను, అత్తయ్యాను ఓదార్చారు. నాకు కలిగిన

దురవస్థకు సానుభూతి ప్రకటించారు. ప్రకృతి అంధకాగానికి బానిసైంది. జీవరాసులు కళేబరాలుగా మారిపోయాయి. ఊరంతా మాటుమణిసింది. ఎక్కడనుంచో నాకు గజ్జిల సంగీతం వినిపిస్తోంది. అది నాకు చేరువవుతున్న కొద్దీ నూకొండ త్రేహాన్ని కలిగించి, ఎనలేని ఆనందం కలిగిస్తోంది. ఏమిటో! ఆనందం, అనుభూతి చెప్పలేను. మధురాతి మధురమైన మధురానుభూతి. ఆ గజ్జిల సంగీతం నాలో ఆశాజ్యోతిని వెలిగించింది. ఆ మధుర రవళి నా వీనుగవకు మరీ మరీ చేరువవుతోంది. చెంత చేరినకొలదీ ఆ సంగీతం నాకు ఎనలేని ఆనందాన్ని, బలాన్ని చేకూర్చుతోంది. అనుకోకుండా నా కనురెప్పలు తెరుచుకున్నాయి. నా కళ్ళకు మసకలు కమ్మాయి.

కొంతసేపటికి తెప్పరిల్లాను. నాకన్నులను నేను నమ్మలేకపోయాను. నన్ను చూడడానికి శ్యామల వచ్చింది. ఆమె ముఖంలోని విచారం, విషాదం నాకు స్పష్టంగా జ్యోతికమవుతోంది. ఆమెలోని ఆవేదన ఆంధోళన అంతా బట్టిరియలవుతోంది. సద్మదళాలవంటి కన్నులగుండా పన్నీరులాంటి కన్నీరు కారుస్తూ నన్ను అపార్థం చేసుకున్నాను ఆనంద్! నన్ను క్షమించు. లీలకు ప్రేమించి ఆమెను మోసపుచ్చావని లీల మాటలు విని నిన్ను కష్టపెట్టాను, హింసించాను. నువ్వు ఇంత పని చేస్తావనుకోలేదు. ఆనంద్! పవిత్ర హృదయాన్ని దోషభూయిష్టంగా ఎంచాను. పాపాత్మురాలిని. నన్ను క్షమించు ఆనంద్! నన్ను విడిచి వెళ్ళిపోతావా ఆనంద్!" అని హృదయ విదారకంగా దీవాలాపన చేస్తూ బావురుమంది శ్యామల.

“శ్యామలా! నువ్వల్లా బాధపడవచ్చునా? నేను నీ ప్రేమబంధీని. నేను నీ అనుమతి లేకుండా ఎక్కడకు పోగలను? నిన్ను విడిచి నేను ఎలా వెళ్ళగలను?” అని ప్రశ్నించాను అనునయిస్తూ. శ్యామల నా మాటలకు కొంత ధైర్యం తెచ్చుకుని, తెప్పరిల్లి, కళ్ళనీళ్ళు తుడుచుకొని, నా ముంగురులను తన చేత్తో సవరించసాగింది. ఇంతలో గదితలుపు చప్పుడయింది. ఒక్కసారి లీల వచ్చి ఆ గదిగుమ్మదగ్గర నిలుచుంది. శ్యామల కంగారుపడుతూ నిలుచుంది. నేను విస్తుపోయాను. లీలగూడ మమ్మల్ని చూసి క్షణంసేపు స్తంభించిపోయింది.

కొంతసేపటికి తెప్పరిల్లి లీల, శ్యామలకు దగ్గరగా వచ్చి ఆమె భుజంమీద చేయివేసి, తన చేత్తో ఆమె గెడ్డం పట్టుకొని తనపైపుకు త్రిప్పుకొని, “అమ్మా! శ్యామలా! నీవు చేసిన త్యాగం అపారం. మా బావ నీన్నే మనసారా ప్రేమించాడు. నీకోసం అనేక విధాల ప్రయత్నించి, చివరకు యీ అఘాయిత్యం చేశాడు. నేను పాపాత్మురాలిని. పవిత్రమైన ప్రేమ జీవులను ఇంతవరకు వేరుచేశాను. ఇప్పుడైనా మించిపోయింది లేదు. మనం వేసిన తప్పుడుడుగులు తీసుకోవడానికి చేసిన తప్పులు దిద్దుకోవడానికి ఇంకా అవకాశం వుంది. ఇంకా ఆ అవకాశం చెయ్యి జారిపోలేదు. మీరు నిశ్చింతగా పెళ్ళి చేసుకోండి. మా బావకు నీవు ప్రాణసమానమైన దానివి మా బావకు బహిఃప్రాణానివి, అంతఃప్రాణానివి నీవే. గతాన్నంత ఒక పౌఢకలగా, పాతకథగా త్రోసిపారేసి, పూర్తిగా మర్చిపోయి, మా బావను స్వీకరించు. మనస్ఫూర్తిగా చెప్పి తున్నాను. సందేహించకు” అని ప్రాధేయ పూర్వకంగా బ్రతి

మాలి, శ్యామలచేత వప్పించి, లీల బకువైన హృదయంతో
మా గది తలుపులు రెండు చేరవేసి వెళ్ళిపోయింది.

లీల జీవితం ఈ నాడు నిరాశాపూరితమైనది. ఆమె
హృదయం శిథిలమయింది. తన జీవితంలో కలిగిన కలతలను
తలుపుకుని చాలాసేపు బాధపడింది. తన నిర్దోషత్వాన్ని
గుర్తించకుండా, రమేష్, ఆనంద్ లు తన విషయంలో అసహ
పడ్డారని ఎంతగానో మధన పడింది. ముందు తన కర్తవ్య
మేమిటి? అని తలపగిలేలా ఆలోచించింది. కానీ ప్రయోజనం
లేకపోయింది.

అంధకారంలో అడుగుల చప్పుడు వినిపిస్తోంది. ఆ శబ్దం
తిన్నగా నిర్దుష్ట ప్రదేశానికే పోవచ్చు. నడిరోడ్డున నిశరాత్రి
వేళ ఈ చప్పుడుకు కారణం ఏమిటో తెలియడంలేదు. ప్రతి
అడుగు నిర్వేదాన్ని నిస్పృహను వ్యక్తం చేస్తున్నాయి ఆ
చప్పుడు తిన్నగా సువర్ణలాడ్జి సందులోకి మళ్ళి, మళ్ళికక్షిణంగా
మళ్ళి పోసాగింది. ఆ రోడ్డుకు రెండు ఫర్లాంగులలో రైలు
పట్టాలు ఉన్నాయి. సరిగా ఆశబ్దం ఆపట్టాలదగ్గరే ఆగిపోయింది.
రైలు వచ్చేవేళ అయిందిగూడా. అదిగో! సిగ్నల్ గూడ
వాలింది. “అవును! తనకూ సిగ్నల్ వాలింది. కొంతసేపటిలో
రెండు గమ్యం చేరుకుంటాయి” అని అనుకుంటూ ఆ వ్యక్తి
కళ్ళనుండి జలజల కన్నీరు కార్చింది.

“అంతే! తనూ ఆ జలకణంలా కన్నీటి బిందువులు రాలి
పోవలసిందే! కాంక్షించిన కాంక్షలు కలసిరానప్పుడు, తలచి
నదివేరు, జరిగినది వేరు, అయినప్పుడు తనేకాదు ప్రతిజీవరాసి
అలా రాలిపోవలసిందే, కాదని మొండితనంగా నిలిస్తే ప్రకృతికి

తట్టుకోలేదు. తన్ను లోకం సరిహాసించినప్పుడు, వెక్కిరించి నప్పుడు సహించలేదు. అలా సహించలేని జీవితం అనుభవించే కన్నా, నిశ్చింతగా సమసిపోవడమే మేలు" అని అనుకుంటూ ఆవ్యక్తి రైలుపట్టాపై తన మెడను పెట్టి దుఃఖిస్తూ పడుకుంది.

ఇంతలో ఆకాశంలో నక్షత్రాలు నవ్వుతూ వుండగా, చీకటి వెక్కిరిస్తూవుండగా, దూరాన పొగలు మిన్నుముట్టు తున్నాయి. కొంతసేపటికి ఘామశకటం ఆకలిగొన్న పులిలా గర్జిస్తూ వస్తోంది. మధ్యమధ్య శ్రుతిని విశ్రుతం చేస్తోంది. రైలు పట్టాలమీద నున్న వ్యక్తి వణకడం ప్రారంభించింది. భగవంతుణ్ణి ప్రార్థిస్తున్నది. "భగవంతుడా! ఈ లోకంలో అశాంత - పూరితమైన జీవితాన్ని గడపలేను నీ సన్నిధికి తీసుకుపో!" అని ధ్యానం చేస్తూంది.

రైలుకూతలు, సింహ గర్జనలవలె విసిరిస్తున్నాయి. రైలు చేరువకు వస్తూంది. గాండ్లు గాండ్లుమని శబ్దం చేస్తూ అచ్చు పెద్దపులిలా. ఆకలితోవున్న మృగంలా పరుగెత్తుకుంటూ వస్తూంది. ఆవ్యక్తికి వణుకు మరీ అధికమయింది. కొంతసేపటికి సాన్ముసిలి పడిపోయింది.

దయ దాక్షిణ్యాలు లేకుండా, మంచి చెడ్డా, పాపం పుణ్యం ఆలోచించకుండా, ఆ రైలుబాడి, నిస్సంకోచంగా తనపని ముగించుకుని, తన గమ్యస్థానం చేరుకుంది పాపం! ఆ వక్తి ఏమైందో? అంత పెద్దరైలు, అంతవేగంగావచ్చే ఆరైలు ఎంతోబరువుగల ఇనుప చక్రాలమీద అంతబరువునుమోస్తూ పరుగెత్తే ఆ రైలు ఆ పట్టాలమీద పరుగెత్తివెళ్ళి నప్పుడు ఇంక ఆ పట్టాలమీద వున్నవ్యక్తి వుంటుందా? ఆకారమైనా

దొరకకుండా యీ పాటికి తునాతునకలై పోయివుంటుంది. కానీ, ఆమె కళ్ళు తెరువగానే రమేష్ వడిలో వుంది.

“లీలా! ఎంతపని చేశావు. నేను సమయూనికి ఆ కిటికీ లోంచి చూడకపోతే, నీవు కనిపించేదానివికావు నీవు నాకు కనిపించకపోతే ఎంత ఘోరం జరిగేది? లీలా! ఎందుకింత సాహసానికి వడిగట్టావు?” ఆందోళనను ప్రశ్నించాడు రమేష్.

లీల మతిపోయిన దానిలా పకపకా నవ్వింది. ఇంతలోనే బావురుమని ఏడ్చింది. జుజుల కన్నీరు కాకుస్తూ “రమేష్! ఎందుకు నన్ను రక్షించావు? నేను సుఖపడడం నీకు ఇష్టం లేదా?... నేను సుఖపడేరోజులు లేవు రమేష్!... లేవు... అనవసరంగా బావ నన్ను అనుమానించాడు... అవును! అనుమానించవలసిందే!... అపోహపడడానికి ఆస్కారముంది... అవును...నా ప్రవర్తనచూస్తే అపోహ పడడానికి ఆస్కారముంది...కనుకనే...నా బావ నన్ను మర్చిపోయాడు...కానీ...కానీ...కానీ నా హృదయం ఆయన అర్థించేసుకోలేదు... కాదు!...ముమ్మాటికి కాదు...నేనే ఆయన హృదయాన్ని అర్థించేసుకోలేదు...ఇంక నేనెలా సుఖపడతాను?... నా కోరికలు నెరవేరనప్పుడు, నా ఆశలు అతకనప్పుడు నేనెలా సుఖపడతాను?...నేనెలా జీవిస్తాను?...అయినా!...అయినా!...అయినా నేనెందుకు జీవించాలి?... నేను...నేను...నేను ఎవరికోసం జీవించాలి?...” అని లీల ఆవేశంతో ఆవేదనను వెళ్ళగ్రుక్కతూ అనగానే “నాకోసం జీవించు లీలా!” అని అన్నాడు ఉద్వేగంతో రమేష్. లీల పిచ్చిగా అతనికేసి చూసింది. “అవును లీలా! నా కోసం జీవించు. క్రిందటి జన్మ

ఫలమే ఈ నాకు మనం అనుభవిస్తున్నాము. మనం చేజేతులా చేసుకున్న కర్మఫలం ఈ జన్మలో అనుభవిస్తే ముక్తంటూ ఏదైనా వుంటే అదైనా లభిస్తుంది. లేక మళ్ళీ జన్మవస్తే, ఆ జన్మలోనైనా సుఖంగా జీవించవచ్చు. చూడు లీలా! అలాకాక యీ జన్మలో గూడ యిల్లాంటి పనులే చేసి ఇంకా మూట కట్టుకుంటే, ఇకమనకు నిష్క్రమే వుండదు. ముందు జన్మంటూ వుంటే, ఆ జన్మలో గూడ మనం ఇల్లాగే బాధపడవలసి వస్తుంది. ఇంక యీ విషరీత ప్రయత్నాలను విస్మరించు. ఉన్నదానితో తృప్తిపడడం, పొందిన దానితో ఆనందించడం నేర్చుకో!" అన్నాడు రమేష్ అనునయిస్తూ.

"నేర్చుకునే కాలం దాటిపోయింది రమేష్! అదేదో సీసీసాపగా ఉన్నప్పుడే నేర్చుకోవలసింది. ఇప్పుడది ఎలా సాధ్యం? మొక్కయి వంగనిది మ్రానై వంగుతుందా? కాదని మొండిగా వంగదీస్తే మ్రాను ఫెళుక్కుమని విరిగి పోతుంది. వంగడానికి నేను ఇంక మొక్కను కాలేను. రోజురోజుకు మహామ్రానునై పోతున్నాను. ఇప్పుడది ఎలా సాధ్యం?" ప్రశ్నించింది లీల వ్యంగ్యంగా రమేష్ కు దెబ్బతీస్తూ.

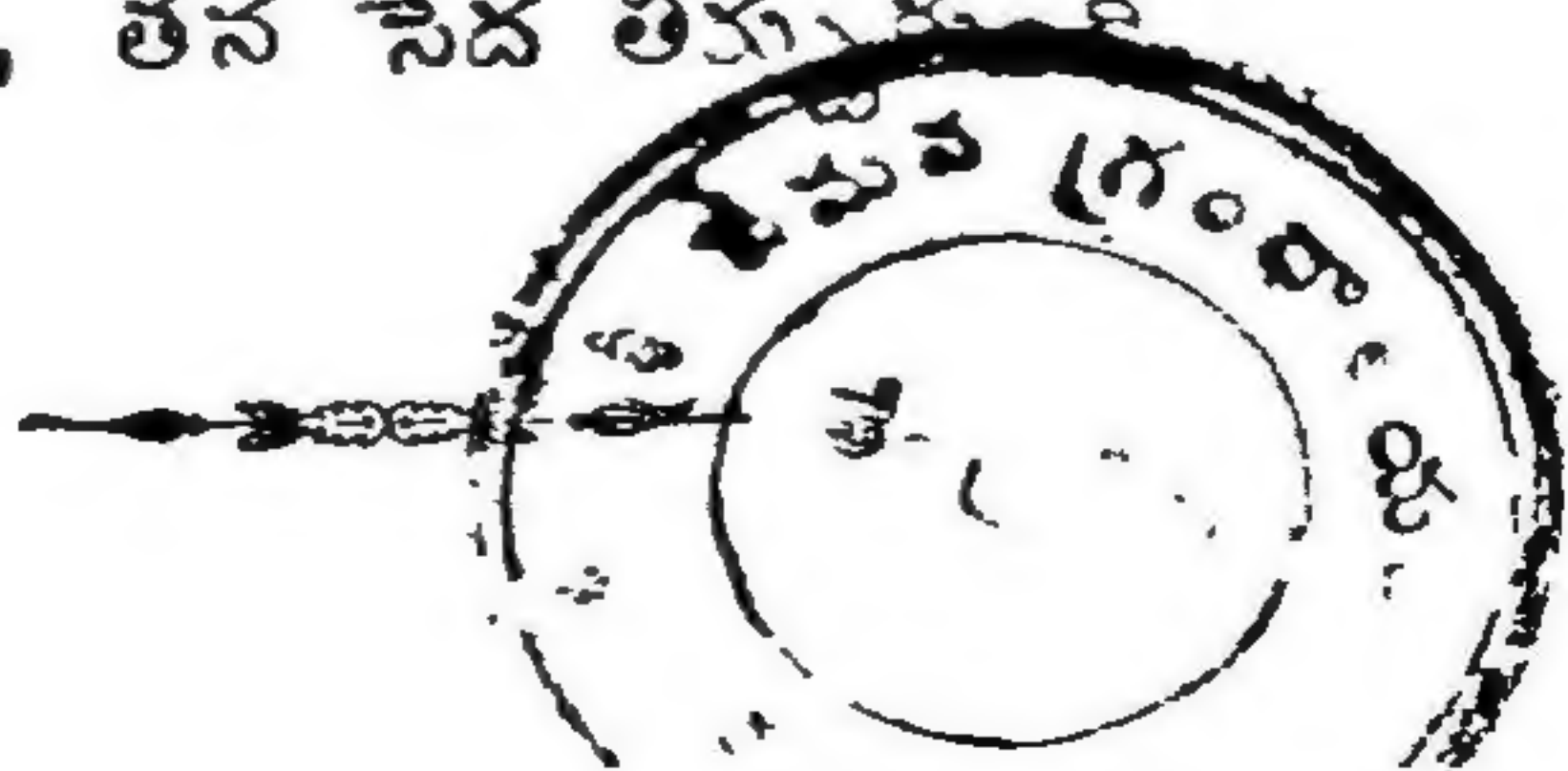
"లీలా! నాకు నీవలే చమత్కారంగా మాట్లాడడం తెలియదు. నా అప్పబుద్ధికి తట్టిన న్యాయమైన విషయాన్ని నీతో చెప్పాను. లీలా! నీకోసమే కదా! నేను జీవిస్తున్నది. నీవు ఆనందంగా వుంటే చూచి ఆనందిద్దామనుకున్నాను. ఈ ప్రపంచానికి నీవు దూరమైతే, నేనుమాత్రం నిలవగలనా? లీలా! నీవు వుంటేనే నా జీవితం. చెప్ప! చస్తే ఇద్దరం చద్దాం బ్రతుకుతే ఇద్దరం బ్రతుకుదాం! నేనుమాత్రం ఎవరికోసం

జీవించాలి. కనుక ఏంచేద్దామో చెప్పు. ఏపనైనా నానరే ఇద్దరం కలిసే చేద్దాం!" అన్నాడు రమేష్ గాంభీరంగా.

"రమేష్! నాకోసం నీవు యిలా బాధపడడం ఎందుకో నాకర్థం కావడంలేదు. నిన్ను నేను ప్రేమించలేదు. ప్రేమించడంలేదు. పైగా ప్రేమించలేనుకూడ. ఇప్పుడులేని ప్రేమను ఎల్లా తెచ్చుకోమంటావు. అతని జీవితాన్ని బలవంతంగా అతికితే, అతుకు అతుకులా కనిపిస్తూనే వుంటుందికదా! ఎప్పటికైనా అతుకుఅతుకేకదా!" అంది రమేష్ ను బ్రతిమాలతూ.

"అందుకని నీవు యీ ప్రపంచాన్ని విడిచిపెడతావా? ఆత్మహత్య మహాపాపం తెలుసా? నిద్రలో పీడకలలు మసలను వేధిస్తున్నట్లే చావులోగూడ, యీ మెళుకువ లేని దీర్ఘనిద్రలోగూడ ఇంతకంటే భయంకరమైన పీడకలలు నిన్ను కలవరపరుస్తాయి తెలుసా? ఆనంద్ విషయంలో వున్న త్యాగం, నీకు నా విషయంలో ఎందుకులేదు? నీచావు హర్షదాయకమైనది కాదు. నీవు చస్తే నేనూ చస్తాను, నీవు బ్రతికితే నేనూ బ్రతుకుతాను. త్వరగా తేల్చివెయ్యి. రెంటికో మనం చేసేది ఒక్కటే సుమా!" అని గాంభీరంగా అని అతి దీనంగా ఆమె కళ్ళలోకి చూశాడు రమేష్.

లీల పొరలివస్తున్న దుఃఖాన్ని ఆపుకుంటూ, ఆ కటికి చీకటిలో రమేష్ హృదయాన్ని చేరి, ఆ హృదయాన్ని తన వేడి కన్నీళ్ళతో తడిపి, కడిగి, ఆ హృదయవేదన తొలగించి, అతని సేద తీర్చి, తన సేద తీర్చుకుంది.

నట్లు తీసుకునేది.

భగవంతుడు అటువంటివాళ్ళను కనిపెట్టిఉంటాడు గామాలు. రోశాం ఎన్నడూ మంచానపడి ఎరగదు ఎప్పుడన్నా తలనొప్పి, జ్వరమూ వచ్చినా దానికి లెక్కలేదు. అందుచేత వనిచేత మూమూలప్రకారం పని చేయించుకునేవాళ్ళం. అదికూడా ఎంత జ్వరమైనా ఖాతరు చెయ్యకుండా మూమూలు పనులన్నీ చేసేది.

మా నాన్నగారు డాక్టర్లై ఉండికూడా ఇంట్లో మా కోచ్చే రోగాలకు మందివ్యటానికి విసుక్కునేవారు. 'అముండను చూడండ్రా, దానికేం మందుకావాలి? అన్ని మందులూ మనకే!' అనేవారు.

తక్కువకులంది గనక, ఏవస్తువన్నా చప్పున కనిపించకపోతే సహజంగా, 'ఆ రోశాంముండ ఎత్తుకుపోయిందేమో,' అని అనుకునేవాళ్ళమన్న మాటేగాని అది ఎన్నడూ యదార్థంగా దొంగతనంచేసి ఎరగదు ఇంట్లో ఉండే వెండినామానూ, నగలూ, అక్కడక్కడాపెట్టిన చిల్లరడబ్బులూ, అది ఎన్నడూ మట్టుకోకపోగా జాగ్రత్తచేసిపోట్టిది కూడానూ. అటువంటిబుద్ధి పనిచేసేవాళ్ళలో ఆరుదు.

పెళ్లయేవరకూ రోశాం మా యిళ్ళలో పనిచేస్తూనే ఉందనుకోండి దానికి పెళ్ళయితే మా యింట్లో మనిషికి పెళ్ళయినట్టేఉండి. అమ్మ దానికో రూపాయిన్నర చీరా, నాలుగణాలు గుడ్డకూడా పెట్టింది. పెళ్ళయిన ఏడాదికల్లా అది పిల్లాణ్ణెత్తుకొస్తే అమ్మ మళ్ళీ పిల్లాడిచేతిలో అణా పెట్టింది.

'నువ్వెళ్ళావు, మళ్ళీ యింటికి అనువయిన పనిమనిషి దొరకలేదే!' అన్నది అమ్మ.

'అదేం దమ్మగానూ!' అన్నది రోశాం అవర్దగా.

'ఆ! అంతా, రూపాయిస్తావా! రెండిస్తావా! అని అడిగే వాళ్ళే! రూపాయిలు పోగేసుక్కుచున్నామా!' అన్నది అమ్మ.

'రోజులు మా కుండిపోతాన్నయ్యమ్మా,' అన్నది రోశాం....

రోశాం మొగుడు మా వూళ్ళో చేటుంటే రోశాత్త మళ్ళీ మాకు దగ్గిరయింది. పనిలోకి వస్తుందేమోనని ఆశపడ్డాకూడా, కాని రోశాం మొగుడు అదోరకంమనిషి. దానికితగ్గవాడుకాదు. వాడికిపొగరు. మేమంతా డబ్బున్న వాళ్ళమని వాడికి కడుపునుంట. తనకూడా మేడలూ మిద్దెలూ లేవని

ఏడుపేమో ! అందుచేతే వాడికి ఎక్కడా కుదురుగా నాకరీ చేసుకునే గీతలేదు. రోశాంవంటి మంచిమండకు అటువంటి నిర్భాగ్యుడు దొరకటం చాలా విచారకరం...

మంచివాళ్ళకి కాలంకాదు. అందుచేతనే రోశాం, పాపం, అన్ని ఇక్కట్లు పడ్డని, మందు దాని మొగుడికి ఉద్యోగం పోయింది. ఏదో నాలుగురాళ్ళు తెచ్చుకుంటున్న వెధవ ఊరికే ఉండగూడదూ ! సమ్మెలుట, సమ్మెలు !

వాడికి ఓ చెంప ఉద్యోగంపోయి ఉన్న స్థితిలో రోశాం పెద్దపిల్ల వాడికి రోగం వచ్చింది. ఇంట్లో ఏ పూటకూడా ఓ గింజలేదు. దానికా చాకిరిలేదు ఎట్లా గడుస్తుందీ ! ఎవరిస్తా రేమిటి ! ఎందుకిస్తారు ! రక్కడి తేనే దొక్కాడుతుంది. పిల్లవాడికి మందూ మాకూ లేదు.

మా ఇంట్లో యింటిమనిషిలే పెరిగిన పిల్ల ఇన్ని అగచాట్లు పడు తూంటే మాకు కష్టంగానే ఉంది మరి కాని ఎవరిరాత ఎవరు తప్పిస్తారు గనకా ? కాని అంత ఇబ్బందిలోనూ అది జేహి అని ఎవర్నిగానీ అడి గిందా ! అదెంత మహా ఇల్లాలో ! ఒకవేళ మేం ఇచ్చినా తీసుకుని ఉండేది కాదు. సందేహంలేదు.

కష్టాలు ఒంటరిగా రావుగదాని మొదట్లో దాని మొగుణ్ణి ఎరెస్తు చేసి తీసుకుపోయినారు. మర్నాడే పిల్లాడు చచ్చాడు ఆ తరువాత రోశాం మంచం పట్టిందని తెలిసింది. చూసేవాళ్ళు లేరు. కాచిపోసేవాళ్ళు లేరు. ఎంతకాలం బతుకుతుందీ ?

‘నీకీ పాడు ప్రపంచంతో రుణం తీరిపోయింది, నా వెంటరా,’ అని భగవంతుడే దాన్ని తీసుకుపోయినాడు.

దానిపేర ఆ రెండో నలుసు మాత్రం బతికి ఉన్నాడు. వాణ్ణి ఎవరో దగ్గరికి తీసి సాకుతున్నారుట అన్నిటికీ ఆ భగవంతుడే దారి చూపిస్తాడు. భూమ్మీద నాలుగు మెతుకులు ప్రాప్తం ఉండాలేగానీ, ఏ చేముడో, ఏ ధర్మరాజో అదుకోకపోడు...

ఏ మయినా అది మాత్రం మహా ఇల్లాలు దానికి మళ్ళీ నమ్మంటూ ఉండదు. అది పోయిందన్నప్పుడు మా మాడిళ్ళ వాళ్ళకి మా సొంతవనిషి పోయినట్టే ఉందన్నమాట. అభిమానాలు గుణాన్నిబట్టి రావాలిగాని కులాన్నిబట్టి వస్తాయా ఏదో!

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనావర్టిక

పుస్తకం పంఖ్య	TPLA110B103
పుస్తకం పేరు	తప్పుదారులు
తారీఖు	26/10/24
ముందు అట్ట	NO
వెనుక అట్ట	yes
మొత్తం పేజీలు	89
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	BCI
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	ch. Ramya
పేజీలు విడదీసినది	sthasin
ప్యాన్ చేసినది	Manika
పరీక్ష చేసినది	HEMA
పేజీలు పరిశీలించినది	
ఫైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
పరిస్థితి	Good